

ชื่อบ้านนามเมืองของอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

ผลการศึกษาชื่อบ้านนามเมืองของอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี เป็นไปตามลำดับตำบล
ดังนี้

๑. ตำบลบ้านดุง
๒. ตำบลบ้านจันทน์
๓. ตำบลนาไหม
๔. ตำบลศรีสุทโธ
๕. ตำบลนาคำ
๖. ตำบลโพนสูง
๗. ตำบลบ้านม่วง
๘. ตำบลบ้านตาด
๙. ตำบลอ้อมกอก
๑๐. ตำบลบ้านชัย
๑๑. ตำบลถ่อนนาลับ
๑๒. ตำบลดงเย็น
๑๓. ตำบลวังทอง

ตำบลบ้านดุง

๑. ชื่อหมู่บ้าน บ้านดุง หมู่ที่ ๑

บ้านดุง ความหมายเดิมมาจากคำว่า ดง เพราะบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านครั้งแรกเป็นป่าดงใหญ่ที่มีป่าไม้จำนวนมาก จนเรียกได้ว่าเป็นป่าดงดิบ การตั้งชื่อหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่าบ้านดง เมื่อความเจริญมากขึ้น พิจารณาแล้วคำว่าบ้านดง เป็นเสมือนบ้านป่าไม้ได้พัฒนา ไม้เจริญจึงได้ร่วมกันหาคำที่เหมาะสม หลายความคิดจึงมีความเห็นว่าจะใช้คำว่า บ้านดุง เพราะผู้คนที่เข้ามาอยู่แรกเริ่มต่างดุงเดิน (เป็นภาษาอีสานส่วนภาษากลางคือต้นดุน) มาจากแดนไกล จากต่างถิ่นมาสร้างบ้านเรือนอยู่ที่แห่งนี้ จึงลงความเห็นกันว่าน่าจะเป็นบ้านดุง และอีกเหตุผลหนึ่งคือบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านมีต้นไม้ใหญ่ชื่อว่า ไม้ดุง จึงนำคำทั้งสองคือคำว่า ดุงเดินและไม้ดุงที่มีขนาดใหญ่ มาประกอบกันเป็นชื่อหมู่บ้านว่า บ้านดุงใหญ่

ประวัติความเป็นมา บ้านดุง เริ่มก่อตั้งเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๒๐ - ๒๔๓๐ บริเวณที่ตั้งบ้านดุงเดิมเป็นบริเวณที่พวกขอมเคยอาศัยเมื่อประมาณ ๔ ,๐๐๐ ปีมาแล้ว เมื่อขอมสิ้นยุคขอมคงเหลือไว้แต่กระดูกและภาชนะเครื่องใช้ไว้เป็นอนุสรณ์และบริเวณที่ตั้งบ้านดุงใหญ่เคยขุดพบโครงกระดูกโบราณและไหลาย สมัยบ้านเชียง

ประวัติกล่าวไว้ว่า มีเฒ่าจันทน์ที่ภรรยาชื่อนางกรม พร้อมญาติพี่น้องเดินทางมาจากเมืองอินเมืองพรม (จังหวัดอุบลราชธานีและอำนาจเจริญ) โดยใช้เกวียนเป็นพาหนะประมาณ ๓ - ๔ ครั้วเรือ่นเพื่อหาทำเลที่อุดมสมบูรณ์ เดินทางมาเรื่อย ๆ ถึงบริเวณเนินบ้านดุงใหญ่ปัจจุบัน จึงหยุดพักเพื่อหาเสบียงอาหารและบังเอิญพบองค์ (ละมั่ง) จึงจับมาเป็นอาหารเย็น หลังจากกินอาหารเสร็จ เฒ่าจันทน์และพวกจึงปรึกษากันว่าจะไม่เดินทางต่อไปจะอยู่ที่แห่งนี้เพราะมีความอุดมสมบูรณ์ทุกอย่าง มีป่าไม้หลากหลายชนิด ลัตว์ป่ามากมาย น้ำท่าอุดมสมบูรณ์ จึงตัดสินใจสร้างบ้านเรือนขึ้น อยู่อาศัยประมาณ ๒๐ ปีต่อมา จำนวนครั้วเรือ่นก็เพิ่มมากขึ้น จึงตั้งชื่อหมู่บ้านไว้เรียกกัน โดยพิจารณาว่าบริเวณที่อาศัยอยู่มีต้นไม้ใหญ่คู่กันอยู่สองต้น ต้นแรกคือต้นยาง ต้นที่สองคือต้นดุงใหญ่ (ไม้ดุง) จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า ดุงใหญ่ และสร้างหอบ้าน(หอปู่ตา)ไว้ประจำหมู่บ้านเพื่อปกป้องรักษาบ้านเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุข ตรงอยู่บริเวณกลางหมู่บ้าน ต่อมาได้ตั้งหอกัน (ดอนกำ) เพื่อกันไม่ให้ภูตผีปีศาจเข้ามารบกวนคนในหมู่บ้าน ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้าน และตั้งหอชนขึ้นอีกหนึ่งแห่ง เรียกว่า หอชน (คำชนในปัจจุบัน) ซึ่งคนโบราณเชื่อกันว่าที่ตรงนี้เป็นทางเดินของเจ้าปู่ศรีสุทโธเดินทางมาจากคำชะโนดมาแวะพักที่ดอนกำและคำชนเสมอเพื่อเดินทางไปคำสิดา บ้านช่างน้อย อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี บ้านดุงใหญ่เดิมเป็นที่ตั้งของตำบลบ้านดุง ผู้ดำรงตำแหน่งกำนันคนแรกคือขุนศรีหา(นายศรี สีหาใต้)

๒. ชื่อหมู่บ้าน นาโสง หมู่ที่ ๒

บ้านนาโสง แต่ก่อนคนเฒ่าคนแก่เรียกว่าบ้านนาโสม เพราะเป็นศูนย์กลางการสัญจรไปมา ด้านการค้าขายซึ่งใช้เกวียนเป็นพาหนะหรือคาราวานเกวียน จะด่อนวัวควายลงไปขาย เมื่อเดินทางมาถึงทุ่งนาแห่งนี้มีบริเวณกว้าง น้ำท่าอุดมสมบูรณ์ ถือเป็นโอกาสพักผ่อน ไม่ว่าจะกองเกวียนมาจากที่ใดก็มาพักที่ทุ่งนาโสมนี้ คำว่าโสม เป็นภาษาอีสาน ภาษากลางหมายถึง การรวมกลุ่มกัน กาลเวลาผ่านไปคำว่านาโสมจึงเพี้ยนเป็นนาโสง

ประวัติความเป็นมา บ้านนาโสงต้นกำเนิดผู้คนอพยพมาจากบ้านดุงใหญ่ มาตั้งถิ่นฐานเมื่อวันพุธที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ ขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๔ ปีเถาะ โดยมีขุนวิชัย โพธิ์ชัยศรี พ่อใหญ่สาย พ่อใหญ่เผ่า พิลาสัย พ่อใหญ่บุญ ก้อนจันทร์หอม พ่อใหญ่ทอง พ่อใหญ่กั้ง พ่อใหญ่ท่า พ่อใหญ่ขุน เป็นผู้นำเพราะมีที่นาอยู่บริเวณบ้านนาโสง เมื่อถึงฤดูฝนการเดินทางสัญจรไปทำนาทำไร่ก็ลำบาก ต่อมาเมื่อผู้คนอพยพตามกันมาเรื่อยๆ เดิมมีอยู่ ๓๙ หลังคาเรือน ต่อมาทางราชการจึงตั้งเป็นหมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือนายอ่อง เกษทองจันทร์ และได้รับเลือกตั้งเป็นกำนันตำบลบ้านดุงด้วย

๓. ชื่อหมู่บ้าน ถ่อนคำหวด หมู่ที่ ๓

“ถ่อน” หมายความว่า ที่ตั้งหมู่บ้านมีไม้ถ่อนจำนวนมาก “คำ” หมายความว่า ที่มีน้ำซับน้ำซึมตลอดเวลา “หวด” หมายความว่า หวดหนึ่งข้าวเหนียวของคนอีสาน ซึ่งพระยาอือลือทิ้งไว้ เมื่อคราวมาหยุดพักระหว่างเดินทาง เมื่อมีการตั้งหมู่บ้านจึงนำคำทั้งสามมารวมกัน เป็นถ่อนคำหวด

ประวัติความเป็นมา พระยาอือลือ พร้อมญาติพี่น้อง ได้เดินทางมาผ่านมาและหยุดพักที่โนนคำซึ่งเป็นพื้นที่ น้ำซับน้ำซึมไหลตลอดปีเป็นเวลาหลายคืนจัดทำเสปียงอาหารอยู่กินที่นั่น เมื่อเดินทางต่อไป พระยาอือลือได้ทิ้งอุปกรณ์ต่างๆไว้ เช่น หวดหนึ่งข้าวไว้เป็นจำนวนมากและอีกด้านหนึ่งทางทิศใต้ของหมู่บ้านเป็นพื้นที่โนนสูงเป็นป่าไม้ถ่อนมากมาย จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่าถ่อนคำหวด เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๔๖๒ ผู้มาตั้งบ้านเรือนครั้งแรกมีจำนวน ๔ ครอบครัว คือพ่อสอ แม่ถ่อนจันทร์ นันทะศรีแม่เจียว นันทะศรี พ่อสุข แม่แหล่ ก้อนจันทร์หอม พ่อสา แม่จิว เสนพิมพ์พันธ์

๔. ชื่อหมู่บ้าน โนนสวรรค์ หมู่ที่ ๔

บ้านโนนสวรรค์ เดิมผู้คนทั่วไปเรียกว่าบ้านหนองเตย เพราะเป็นหนองน้ำที่ชาวบ้านดุงใหญ่ใช้ดื่มกิน ต่อมามีการตั้งหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า บ้านโนนสวรรค์ เพราะตั้งอยู่ที่สูงเป็นเนินผู้คนอาศัยอยู่ด้วยความสุขสบาย ประดู่แดงอยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ประวัติความเป็นมา เมื่อก่อนราษฎรบ้านโนนสวรรค์ส่วนหนึ่งเป็นชาวบ้านดุงใหญ่ ผู้คนได้ออกมาจับจองที่ดินแห่งนี้เพราะมีสภาพธรรมชาติที่เป็นป่าดงใหญ่ประกอบด้วยบ้านดุงใหญ่ขาดแคลนน้ำดื่มน้ำใช้ โดยมีนายโสม บุตตาศรี เป็นผู้นำพาลูกหลานออกมาตั้งบ้านนี้เป็นครอบครัวแรก และมีครอบครัวอื่นย้ายครอบครัวตามมารวม ๓๐ ครัวเรือน เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้ตั้งหมู่บ้านและเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านคนแรก คือนายจรูญ จำปาบุรี เป็นผู้ใหญ่บ้าน

๕. ชื่อหมู่บ้าน ห้วยปลาโต หมู่ที่ ๕

ห้วยปลาโต หมายความว่า เป็นลำห้วยยาวประมาณ ๕ กิโลเมตร ไหลลงสู่ลำห้วยทวน ลำห้วยแห่งนี้เป็นลำห้วยที่อุดมสมบูรณ์มากเต็มไปด้วย ปู ปลา โดยเฉพาะปลาชะโด จึงได้ตั้งชื่อว่าบ้านห้วยปลาโต

ประวัติความเป็นมา ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๘ นายลุน ชอกลม อพยพครอบครัวจากบ้านกำแมต ปลุกสร้างบ้านเรือนอยู่ตามลำห้วยปลาโต หลังจากนั้นก็มีครัวเรือนเพิ่มขึ้นประมาณ ๒๐ หลังคาเรือน ปี พ.ศ. ๒๕๐๐ นายลุน ชอกลม ได้ประชุมปรึกษาหารือเพื่อนบ้านเพื่อขอตั้งหมู่บ้านและตั้งชื่อหมู่บ้านว่าจะเอาชื่อใด ทุกคนลงความเห็นกันว่าจะเป็นบ้านห้วยปลาโตเพราะลำห้วยดังกล่าวมีปลาชะโดจำนวนมาก และนายลุน ชอกลม ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านเป็นคนแรก

๖. ชื่อหมู่บ้าน หนองสองห้อง หมู่ที่ ๖

หนองสองห้อง หมายความว่า บริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านมีหนองน้ำอยู่ติดกันจำนวนสองหนอง จึงให้ชื่อว่า บ้านหนองสองห้อง

ประวัติความเป็นมา เมื่อครั้งก่อนที่ยังไม่เป็นหมู่บ้านได้มีนายต่วน ซากำนันและนายบุญมี โคตรปัจจิมมาอาศัยอยู่ตามหัวนา ๒ ครอบครั้ว ต่อมาได้มีคนคนจากจังหวัดอื่นอพยพมาอยู่หลาย ครอบครั้ว เช่นจากจังหวัดสกลนคร จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัด อุบลราชธานี โคราซ จังหวัดชัยภูมิ มาอยู่ร่วมกัน จึงตั้งเป็นหมู่บ้าน

๗. ชื่อหมู่บ้านหนองไฮ หมู่ที่ ๗

หนองไฮ หมายความว่า บริเวณที่ตั้งหมู่บ้าน มีหนองน้ำและต้นไฮ(ไทรป่า)บริเวณริมหนอง มาก จึงเรียกกันว่า บ้านหนองไฮ

ประวัติความเป็นมา ผู้ก่อตั้งบ้านหนองไฮ ชื่อ นายเลียง ไกยสวน ซึ่งย้ายถิ่นฐานจากเมือง ขอนแก่น เข้ามาอยู่ปี พ.ศ. ๒๕๐๙ ซึ่งตอนนั้นบริเวณที่ตั้งบ้านหนองไฮเป็นป่าทึบห่างจากความเจริญ มีสัตว์ป่ามาก ใช้ปากก็ร้ายแรง นายเลียงและพวกอีกสามสี่ครอบครั้วหาทางแก้ไข หาการรักษาโรคจน หมู่บ้านเป็นที่น่าอยู่ ผู้คนได้อพยพมาอาศัยเพิ่มขึ้น ถึงปี พ .ศ. ๒๕๑๓ ได้ขอตั้งเป็นหมู่บ้านให้ชื่อว่า บ้านหนองไฮ ผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือนายเลียง ไกยสวน

๘. ชื่อหมู่บ้านปอพาน หมู่ที่ ๘, หมู่บ้านปอพานใต้ หมู่ที่ ๑๕

เมื่อก่อนแถวนี้มีต้นปอพานมากมาย ผู้คนจะไปไหนมาไหนเจอแต่ต้นปอพาน ฉะนั้นจึงเอานามต้นไม้มาเป็นชื่อหมู่บ้าน ว่าบ้านปอพาน หมายความว่าหมู่บ้านที่มีแต่ต้นปอพานขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก

ประวัติความเป็นมา บ้านปอพานเดิมเป็นบ้านฝากของบ้านหนองไฮ และในปี พ .ศ. ๒๕๑๖ จึงได้แยกออกจากบ้านหนองไฮ เป็นบ้านปอพานหมู่ที่ ๘ บ้านปอพานใต้ แยกออกจากหมู่บ้าน ปอพาน หมู่ที่ ๘ เมื่อวันที่ ๗ เมษายน พ.ศ.๒๕๔๑

๙. ชื่อหมู่บ้านดุงเหนือ หมู่ที่ ๙

ความหมายเช่นเดียวกับบ้านดุงใหญ่ หมู่ที่ ๑ แต่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือ จึงเรียกกันว่า บ้านดุงเหนือ เพราะเป็นการแยกหมู่บ้านดุงใหญ่ออกเป็นสองหมู่บ้าน

ประวัติความเป็นมา บ้านดุงเหนือ ขอแยกหมู่บ้านออกจากบ้านดุงใหญ่ หมู่ที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๒

๑๐. ชื่อหมู่บ้านศรีสามารถ หมู่ที่ ๑๐

ศรีสามารถตั้งขึ้นตามนามสกุลของผู้ใหญ่บ้านห้วยปลาโต คือ นายเชียว สามารถ เป็น ผู้ขอแยกหมู่บ้านจากบ้านห้วยปลาโต มาเป็นบ้านศรีสามารถ หมู่ ๑๐ ตำบลบ้านดุง

ประวัติความเป็นมา บ้านศรีสามารถ เดิมเป็นหมู่บ้านเดียวกับบ้านห้วยปลาโต หมู่ ๕ ตำบลบ้านดุง ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๗ นายเชียว สามารถ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านห้วยปลาโตได้เสนอขอ แยกหมู่บ้าน จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านตามนามสกุลของผู้ใหญ่บ้าน ชื่อบ้านศรีสามารถ หมู่ ๑๐ ตำบลบ้าน

ดุง มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือนายคำพูล ประทุมวัน ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ .ศ. ๒๕๑๗

๑๑. ชื่อหมู่บ้านสันติสุข หมู่ที่ ๑๑

สันติสุข หมายความว่า ตั้งชื่อเพื่อเป็นเกียรติแก่นายสันติ เกரியไกรสุข นายอำเภอ บ้านดุง เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งที่อำเภอบ้านดุงและเป็นผู้ร่วมพัฒนาหมู่บ้านด้วย ประวัติความเป็นมา บ้านสันติสุขแต่ก่อนเป็นที่นาของชาวบ้านกำเม็ด บ้านนาโง่ง บ้านห้วยปลาโต ต่อมาชาวบ้านทั้งสามหมู่บ้านได้อพยพมาตั้งบ้านเรือนอยู่ในที่นาของตนเอง หลังจากนั้นก็มีผู้คนอพยพมาอาศัยเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และปี พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงขอตั้งเป็นหมู่บ้าน ให้ชื่อว่าบ้านสันติสุข

๑๒. ชื่อหมู่บ้านวังพระองค์ หมู่ที่ ๑๒

วังพระองค์ มาจากคำว่า คำมะเือง คำ คือแหล่งน้ำซับน้ำซึมตลอดปี มะเือง คือ สัตว์ชนิดหนึ่งเมื่อตั้งหมู่บ้านครั้งแรกจึงเรียกว่า บ้านคำมะเือง ประวัติความเป็นมา หมู่บ้านวังพระองค์เดิมชื่อ บ้านคำพระองค์ เพี้ยนมาจากคำว่า มะเือง ซึ่งเป็นสัตว์ชนิดหนึ่งอาศัยอยู่ในป่าดงดิบมากินน้ำและหญ้าบริเวณคำแห่งนี้มีเป็นจำนวนมาก ต่อมาได้มีผู้คนมาอยู่อาศัยเพิ่มจำนวนมากขึ้น คนเฒ่าคนแก่เลยตั้งชื่อชุมชนตามชื่อสัตว์ชนิดนี้ ต่อมาได้ตั้งหมู่บ้านเป็นทางการ เลยเรียกเพี้ยนมาเป็นคำพระองค์ และเป็นวังพระองค์ จนปัจจุบัน

๑๓. ชื่อหมู่บ้านโนนสำราญ หมู่ที่ ๑๓

โนนสำราญ หมายความว่า บริเวณที่ตั้งหมู่บ้านอยู่เป็นเนินที่สูง ผู้ร่วมตั้งชื่อ หมู่บ้านไม่ประสงค์จะให้เป็นที่หมู่บ้านที่ทุกซั้วร้อนซัดสน จึงตั้งเพราะเป็นสิริมงคลให้มีความสงบสุข มีความเบิกบาน สำราญใจ จึงให้ชื่อว่า บ้านโนนสำราญ

ประวัติความเป็นมา บ้านโนนสำราญเดิมเป็นบ้านฝากบ้านหนองไฮ ตั้งแต่ปี พ .ศ. ๒๕๒๐ เป็นต้นมา ประมาณปี พ.ศ.๒๕๓๐ จึงขอแยกหมู่บ้านออกจากบ้านหนองไฮ ตั้งเป็นหมู่บ้านโนนสำราญ

๑๔. ชื่อหมู่บ้านสระแก้ว หมู่ที่ ๑๔

“สระ” หมายความว่า สระน้ำอันใส บริสุทธิ์ “แก้ว” หมายความว่า การนำเอานามสกุลของผู้บริจาคที่ดินเพื่อตั้งหมู่บ้าน คือหลวงปู่สุธี แก้วพิมพา มารวมกับคำว่าสระจึงเป็นชื่อของหมู่บ้าน สระแก้ว

ประวัติความเป็นมา เดิมบ้านสระแก้วอยู่ในการปกครองของบ้านหนองสองห้อง หมู่ ๖ ต่อมาเมื่อจำนวนครัวเรือนเพิ่มขึ้นจึงได้ขอตั้งหมู่บ้านใหม่ เพื่อการปกครองที่ทั่วถึง ชื่อว่าบ้านสระแก้ว หมู่ที่ ๑๔ เมื่อวันที่ ๖ เดือน พฤศจิกายน ๒๕๓๑ ปัจจุบันมี ๑๐๙ ครัวเรือน

จากผลการศึกษาภูมินามของหมู่บ้าน ในเขตตำบลบ้านดุง จำนวน ๘ นามเรียกขาน จาก ๑๑ หมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน จำนวน ๗ นามเรียกขาน และตั้งตามชื่ออื่น ๆ อีก ๑ นามเรียกขาน ตามตารางสรุป

ตารางสรุปความเป็นมาหรือแหล่งที่มาและความหมายภูมิลำเนาของหมู่บ้าน ในเขตตำบลบ้านดุง

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	แหล่งที่มาของชื่อหมู่บ้าน			อื่นๆ	หมายเหตุ
		สภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อม	ประวัติศาสตร์ของชุมชน	ตำนานหรือนิทานพื้นบ้าน		
๑. บ้านดุง	๑	✓	✓			
๒. บ้านโอง	๒				✓	เพี้ยนจากมะโฮม
๓. บ้านถ่อนคำหาด	๓	✓	✓			
๔. บ้านโนนสวรรค์	๔	✓				
๕. บ้านห้วยปลาโต	๕	✓				
๖. บ้านหนองสองห้อง	๖	✓				
๗. บ้านหนองไฮ	๗	✓				
๘. บ้านปอพาน,บ้านปอพานใต้	๘,๑๕	✓				
๙. บ้านดุงเหนือ	๙	✓				
๑๐. บ้านศรีสามารภ	๑๐		✓			
๑๑. บ้านสันติสุข	๑๑		✓			
๑๒. บ้านวังพระองค์	๑๒	✓				เพี้ยนจากมะโฮง
๑๓. บ้านโนนสำราญ	๑๓				✓	
๑๔. บ้านสระแก้ว	๑๔		✓		✓	
รวม	๑๕	๙	๕		๓	

ตำบลบ้านจันทน์

๑. ชื่อหมู่บ้านบ้านจันทน์ หมู่ที่ ๑

“จันทน์” หมายถึงไม้เนื้อแข็งชนิดหนึ่งซึ่งมีกลิ่นหอม และเป็นต้นไม้ใหญ่มีจำนวนมาก ซึ่งบอกถึงอาณาเขตของตำบลบ้านจันทน์

ประวัติความเป็นมา เดิมบ้านจันทน์ตั้งอยู่ในโนนโพธิ์ ตั้งมาแล้วกว่า ๒๐๐ ปี ในสมัยนั้นมี นายโพธิ์ จันทรงาม ย้ายมาจากอำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี พาลูกหลานมาตั้งหมู่บ้านเป็นครอบครัวแรก หลังจากนั้นก็มีครอบครัวอื่น ๆ ย้ายเข้ามาอาศัยเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย จึงขอตั้งเป็นหมู่บ้าน ชื่อว่าบ้านจันทน์ตามชื่อต้นไม้ที่มีมากในหมู่บ้าน ต่อมาทางการได้แต่งตั้งท่านเป็นกำนัน และมีฉายาใหม่ว่ากำนันหมื่นจันทร์ จันทรงาม มีภรรยาชื่อนางหล้าซึ่งหนีศึกฮ้อมาจากหลวงพระบาง เวียงจันทน์

๒. บ้านโนนศึกษา หมู่ที่ ๒

“โนน” หมายความว่า ที่ตั้งหมู่บ้านอยู่ที่สูง เป็นเนิน หรือโนนตามภาษาอีสาน “ศึกษา” หมายความว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ด้านหน้าของหมู่บ้านเพื่อให้การศึกษาแก่ลูก

ประวัติความเป็นมา นายสา เงินจันทร์ ย้ายครอบครัวมาจากอำเภอศรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ มาอยู่ที่บ้านตุมแต่มีไร่นาอยู่ที่บริเวณบ้านโนนศึกษาในปัจจุบัน หลังจากนั้นได้ย้ายบ้านเรือนมาอยู่ที่ไร่นา ต่อมาจึงมีคนอพยพมาจากจังหวัดต่างๆมาอยู่รวมกัน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านโนนศึกษาโดยมีนายน้อย ตาคี เป็นผู้ให้หมู่บ้านคนแรกในปี พ.ศ. ๒๕๑๐

๓. ชื่อหมู่บ้าน ทรายมูล หมู่ที่ ๓

“ทราย” หมายความว่า บริเวณที่นาของชาวบ้านดินเป็นดินทรายเกือบทุกที่ “มูล” เป็นภาษาอีสาน เรียกว่า มรดกที่พ่อแม่ ปู่ย่า ตายายโอนให้ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันจึงหมายความว่า มูลหรือมรดกที่พ่อแม่ ปู่ย่า ตายายมอบให้แก่ลูกแก่หลานเป็นที่นาที่มีแต่ทรายหรือนาเป็นนาดินทราย

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านทรายมูล ผู้คนที่มาอาศัยอยู่ครั้งแรก เป็นคนอพยพมาจากจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดร้อยเอ็ด เริ่มเข้ามาอาศัยอยู่ประมาณ ๕ – ๖ ครึ่งเรือน โดยการนำของนายหลังจากนั้นก็มีคนอพยพติดตามและเข้ามาอาศัยเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ จนขอตั้งเป็นหมู่บ้านชื่อว่าบ้านทรายมูล โดยมีนายโสม สิทธิมาตย์ เป็นผู้ให้หมู่บ้านคนแรก

๔. ชื่อหมู่บ้าน ตุม หมู่ที่ ๔

“ตุม” หมายความว่า บริเวณที่ตั้งหมู่บ้านมีหนองน้ำซึ่งเป็นสำคัญที่ชาวบ้านใช้อุปโภคบริโภค ริมหนองน้ำมีต้นมะตุมเกิดขึ้นจำนวนมาก เมื่อตั้งหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า บ้านตุม

ประวัติความเป็นมา บ้านตุมตั้งเมื่อปีใดไม่มีหลักฐานปรากฏ เท่าที่ทราบตั้งมาประมาณ ๑๕๐ ปีแล้ว ครั้งแรกมีครอบครัวจำนวน ๒๐ หลังคาเรือน บริเวณด้านทิศใต้มีหนองน้ำชื่อหนองตุม เพราะมีต้นมะตุมอยู่ริมหนองจำนวนมาก

๕. ชื่อหมู่บ้าน หนองกา หมู่ที่ ๕

“หนองกา” หมายความว่า บริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านมีหนองน้ำขนาดใหญ่ มีฝูงกาจำนวนมากบินปลาบบริเวณหนองน้ำ เมื่อตั้งชื่อหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า หนองกา

ประวัติความเป็นมา บ้านหนองกาตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๒๕ ผู้ที่มาตั้งบ้านเรือนอพยพมาจากอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมาโดยการนำของนายตัน อุดปัญญา และนายค่าน อุดปัญญา เมื่อปลูกสร้างบ้านเรือนเป็นมั่นคงแล้ว จึงออกสำรวจบริเวณรอบหมู่บ้านได้พบหนองน้ำและฝูงกาจำนวนมากบินตัวที่มากินปลาที่เน่าหรือตายบริเวณหนองน้ำแห่งนี้ จึงได้ให้ชื่อว่า บ้านหนองกา

๖. ชื่อหมู่บ้าน โนนลิ้มมา หมู่ที่ ๖

“โนน” หมายความว่า ที่ตั้งหมู่บ้านอยู่ที่สูง สวยงาม อุดมสมบูรณ์ “ลิ้มมา” หมายความว่า ลิ้ม ที่ทำขึ้นในน้ำเพื่อให้พระสงฆ์ทำกิจกรรมตอนเช้าพรรรษาแทนอุโบสถ

ประวัติและความเป็นมา ก่อนก่อตั้งหมู่บ้านโนนลิ้มมาขึ้นมีพระองค์หนึ่งชื่อปู่สี บวชได้ ๒ พรรษา ออกมาจากบ้านหนองกาได้มาสร้างวัดสร้างกุฏิขึ้นหนึ่งหลัง มีสองห้องเล็กๆหลังคามุงแฝก พอถึงฤดูกาลเข้าพรรษา จำพรรษาอยู่ที่วัด แต่ไม่มีอุโบสถที่จะทำสังฆกรรม ท่านก็ได้ปรึกษาหารือกับชาวบ้านให้ทำลิ้มน้ำขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๐ พระสงฆ์ก็ได้ทำกิจกรรมสืบต่อกันมา เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๙ เมื่อมีการตั้งหมู่บ้าน จึงให้ชื่อว่า บ้านโนนลิ้มมา

๗. ชื่อหมู่บ้าน หัวฝาย หมู่ที่ ๗

“บ้านหัวฝาย” หมายความว่า เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ระหว่างฝายกั้นลำห้วยปลาโตกับตอนบนของฝาย ภาษาอีสานเรียกว่าหัวฝาย เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า บ้านหัวฝาย

ประวัติความเป็นมา บ้านหัวฝายเดิมผู้คนทั่วไปเรียกว่าบ้านหัวคู้ คำว่าหัวคู้หมายถึงบ้านที่ตั้งอยู่ระหว่างบ้านห้วยปลาโตมีคู้กั้นลำห้วยปลาโต ส่วนการเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้านเป็นหัวฝายไม่ทราบสาเหตุที่ชัดเจน เพราะป้ายของกรมทางหลวงมาติดกลายเป็นบ้านหัวฝายตั้งแต่นั้นมา ผู้คนจึงเรียกว่าบ้านหัวฝาย บ้านหัวฝายตั้งขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ.๒๕๐๔ - ๒๕๐๕ คนส่วนใหญ่จะเป็นคนอพยพมาจากขอนแก่น , สวรรคาม , ร้อยเอ็ด เป็นส่วนใหญ่และหนองบัวลำภูบ้างบางส่วน

๘. ชื่อหมู่บ้าน ดงยาง หมู่ที่ ๘

“ดงยาง” หมายความว่า ภูมิประเทศแถบนี้เป็นป่าดงดิบ มีไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะไม้ยางเป็นไม้ที่มีมาก จึงได้ถือเอาชื่อของต้นไม้มาเป็นชื่อหมู่บ้านว่า บ้านดงยาง

ประวัติความเป็นมา บ้านดงยาง เริ่มมีราษฎรเข้ามาทำกินตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ผู้คนอพยพมากลุ่มแรกจากบ้านห้วยแก้ง อำเภอภูผาจำป จังหัดยโสธร มีจำนวน ๖ ครอบครัวเมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๒ ได้มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านคนแรก คือนายเล็ง บุญทวี

๙. ชื่อหมู่บ้านเหล่าอุดม หมู่ที่ ๙

“เหล่าอุดม” หมายความว่า หมู่บ้านที่มีป่าอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ ธัญญาหาร ตามธรรมชาติ

ประวัติความเป็นมา บ้านเหล่าอุดมเดิมเป็นชุมชนกลุ่มเล็กๆที่มาตั้งถิ่นฐาน อยู่ใกล้บ้านทรายมูล เริ่มมาตั้งชุมชนประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๑ เดิมเรียกว่าบ้านเหล่าตำแย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ ได้มีการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นเป็นบ้านเหล่าอุดม มีครัวเรือนประมาณ ๙๐ หลังคาเรือน โดยมีผู้นำในการจัดตั้งคือนายชุม ชรารัตน์ (ปัจจุบันยังมีชื่ออยู่) คนในชุมชนส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดร้อยเอ็ด มีการขยายตัวของชุมชนมากขึ้นเพื่อความสะดวกในการปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีการแยกบ้านเหล่าอุดมเป็น ๒ หมู่บ้าน คือบ้านเหล่าอุดม หมู่ที่ ๙ และบ้านทรัพย์สมบูรณ์ หมู่ที่ ๑๒

๑๐. ชื่อหมู่บ้าน บ่อศิลา หมู่ที่ ๑๐

“บ่อศิลา” หมายความว่า บริเวณตั้งหมู่บ้านมีบ่อศิลาหรือหินลูกรังจำนวนมาก และได้ทำการขุดเอาหินลูกรังไปทำถนน ทำให้บริเวณหมู่บ้านมีบ่อจำนวนมาก เมื่อตั้งหมู่บ้าน จึงให้ชื่อว่า บ่อศิลา ประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน เดิมบ้านบ่อศิลาซึ่งเป็นหมู่บ้านฝากบ้านตุม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ นายแดง บุคลีชา และนายมี แก้วเนียม พร้อมครอบครัวและเพื่อนบ้าน จำนวน ๘ หลังคาเรือน ตั้งชื่อว่าบ้านหลุมหิน ตามสภาพที่อยู่อาศัยเป็นหลุมลึกและกว้างมาก ในปีต่อมาประชากรก็ย้ายเข้ามาอยู่เรื่อยๆ จนเป็นบ้านใหญ่ ทางราชการจึงประกาศให้ตั้งเป็นหมู่บ้าน ชื่อว่า บ้านบ่อศิลา

๑๑. ชื่อหมู่บ้าน ดงหวาย หมู่ที่ ๑๑

“ดงหวาย” หมายความว่า หมู่บ้านแห่งนี้มีต้นหวายมาก และสูงใหญ่เหมือนดง ผู้คนจึงเรียกบ้านว่า บ้านดงหวาย

ประวัติความเป็นมา บ้านดงหวายตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ ชาวบ้านที่อพยพเข้ามา นำโดย นายเคน พลทะศรี มีครัวเรือนทั้งหมด ๔๙ ครัวเรือน มีราษฎร ๒๒๘ คน ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันคือนายจันดา สุวรรณวงศ์ จนปัจจุบันบ้านดงหวายตั้งมาได้ ๒๑ ปี

๑๒. ชื่อหมู่บ้าน ทรัพย์สมบูรณ์ หมู่ที่ ๑๒

“ทรัพย์สมบูรณ์” หมายความว่า หมู่บ้านที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ

ประวัติความเป็นมา บ้านทรัพย์สมบูรณ์เดิมอยู่รวมกับบ้านเหล่าอุดม หมู่ที่ ๙ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้ขอแยกออกตั้งหมู่บ้านเป็นหมู่ที่ ๑๒ มีนายหมื่น สิ้นพรม เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

๑๓. ชื่อหมู่บ้าน นาเจริญ หมู่ที่ ๑๓

“นาเจริญ” หมายความว่า ชาวบ้านทุกคนต่างร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาหมู่บ้านซึ่งเดิมมีแต่ทุ่งนาให้เจริญ

ประวัติความเป็นมาบ้านนาเจริญมีประวัติความเป็นมาคือ นายอัมวันดี วันวงศ์ ซึ่งได้ย้ายถิ่นฐานมาจากบ้านจัน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พร้อมครอบครัวมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นี่ ต่อมาก็มีราษฎรย้ายเข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มขึ้น ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้ขอแยกหมู่บ้านออกจากบ้านโนนสิมมาตั้งเป็นหมู่บ้าน พร้อมเลือกนายสมกุล ปัสสะสัย เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

๑๔. ชื่อหมู่บ้าน สายน้ำผึ้ง หมู่ที่ ๑๔

“สายน้ำผึ้ง” หมายความว่า หมู่บ้านมีป่าที่อุดมสมบูรณ์ มีดงเล็กๆแห่งหนึ่งมีชื่อว่าดงสวนผึ้งน้อย ลำห้วยไหลผ่าน เรียกว่าห้วยดงผึ้ง ในปัจจุบันเรียกว่าห้วยสายน้ำผึ้ง เมื่อตั้งหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า บ้านสายน้ำผึ้ง

ประวัติความเป็นมา เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๑ พ่อแดง เรียงนอก และพ่อบุญมา ทองสุข ทั้งสองคนเป็นเพื่อนรักกันและมีที่ทำกินอยู่ติดกันได้มาปลูกกระท่อมใกล้กัน ที่นั้นมี

ทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นแหล่งอาหารของผู้คนเป็นอย่างดีต่อมาจึงมีผู้อพยพตามมาเรื่อย ๆ ๘๐% ของประชาชนประกอบอาชีพทำนาชาวบ้านที่อพยพมาอยู่ร่วมกัน ส่วนใหญ่เป็นชาวเผ่าไทยอีสาน มีจำนวนมากขึ้นจึงขอตั้งเป็นหมู่บ้าน

จากผลการศึกษาภูมินามของหมู่บ้าน ในเขตตำบลบ้านจันทร์ จำนวน ๑๔ นามเรียกขาน จาก ๑๔ หมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน จำนวน ๑๒ นามเรียกขาน และตั้งตามชื่ออื่นๆ อีก ๒ นามเรียกขาน ตามตารางสรุป ตารางสรุปความเป็นมาหรือแหล่งที่มาและความหมายภูมิลำเนาของหมู่บ้าน ในเขตตำบลบ้านจันทร์

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	แหล่งที่มาของชื่อหมู่บ้าน			อื่นๆ	หมายเหตุ
		สภาพภูมิศาสตร์ และ สภาพแวดล้อม	ประวัติศาสตร์ ของชุมชน	ตำนานหรือ นิทานพื้นบ้าน		
๑. บ้านจันทร์	๑	✓				
๒. บ้านโนนศึกษา	๒	✓				
๓. บ้านทรายมูล	๓				✓	
๔. บ้านตุม	๔	✓				
๕. บ้านหนองกา	๕	✓				
๖. บ้านโนนสิมมา	๖				✓	
๗. บ้านหัวฟาย	๗	✓				
๘. บ้านดงยาง	๘	✓				
๙. บ้านเหล่าอุดม	๙	✓				
๑๐. บ้านบ่อศิลา	๑๐	✓				
๑๑. บ้านดงหวาย	๑๑	✓				
๑๒. บ้านทรัพย์ สมบูรณ์	๑๒	✓				
๑๓. บ้านนาเจริญ	๑๓	✓				
๑๔. บ้านสายน้ำผึ้ง	๑๔	✓				
รวม	๑๔	๑๒			๒	

ตำบลนาโหม

๑. ชื่อหมู่บ้าน นาโหม หมู่ที่ ๑

“นา” หมายความว่า ที่นา ทุ่งนาของชาวบ้าน “โหม” หมายความว่า การปรับไหมไถ่โทษ ตามคำภาษาอีสาน ตามคำบอกเล่าสืบต่อกันมาของคนเฒ่าคนแก่สมัยก่อน บอกว่ามีนายโกล และนางสา ตอนเป็นหนุ่มสาวได้ทำผิดประเพณีได้เสียกันก่อนวัยหรือชิงสุกก่อนห่าม เหตุเกิดที่ทุ่งนา ผู้เฒ่าผู้แก่ของฝ่ายนางสาจึงได้ทำการปรับไหมในที่เกิดเหตุ จึงตั้งชื่อว่าบ้านนาโหม ซึ่งหมายความว่า การปรับไหม ผู้ทำผิดที่ทุ่งนา

ประวัติความเป็นมา บ้านนาโหมได้ก่อตั้งมาประมาณ ๑๕๐ ปีก่อน จากการบอกเล่าของผู้เฒ่าคนหนึ่งซึ่งมีอายุประมาณ ๑๑๓ ปี(ตอนนี้เสียชีวิตแล้ว)เล่าให้ฟังว่าต้นกำเนิดมาจากประเทศลาว โดยข้ามมาทาง อำเภอโพธิ์พิสัย ผ่านมาทางตำบลนาหนึ่ง เพราะหมู่บ้านนาโหมมีอาณาเขตติดกับตำบลนาหนึ่ง โดยใช้ช้างเป็นพาหนะในการอพยพมาตั้งถิ่นฐาน ปัจจุบันยังไปมาหาสู่กันเป็นบางส่วน ต่อมาได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านนาโหม

๒. ชื่อหมู่บ้าน ผึ่ง หมู่ที่ ๒

“บ้านผึ่ง” หมายความว่า ผึ่งจะทำรังได้ต้องอาศัยผึ่งจำนวนมาก และมีความสมัครสมานสามัคคี มีความพยายามเหมือนกับบุคคลของหมู่บ้าน ที่มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน จนตั้งเป็นหมู่บ้านมาจนถึงปัจจุบัน

ประวัติความเป็นมา ราษฎรชาวบ้านผึ่งแต่ก่อนมีเชื้อสายมาจากชาวโคราชและร้อยเอ็ด ตั้งหมู่บ้านประมาณปี พ.ศ.๒๔๑๘ เดิมชื่อบ้านสมควร ผู้อพยพได้มาอาศัยเพิงของปู่ท้าวที่ทำวัดอยู่ จึงเรียกว่าบ้านเพิงหรือผึ่ง (ภาษากลางเรียกว่าผึ่ง) ประวัติผู้มาตั้งหมู่บ้านครั้งแรกคือปู่หมื่นและยายหลุน เล่าให้ลูกหลานฟังว่า สมัยหลายร้อยปีมาแล้วมีพระยา ๒ พระองค์คือ องค์หนึ่งชื่อว่าพระยาอือลืออยู่เมืองลับแล บ้านถ่อนนาลับในปัจจุบัน องค์ที่สองชื่อว่าพระยาอนุวงศ์ เวียงจันทน์ อยู่ที่ประเทศลาว พอถึงเดือน ๕ จะทำพิธีสงกรานต์ จึงส่งข่าวไปหากัน พระยาอนุวงศ์ทราบข่าวได้ทำการเรียกชุมนุมไพร่พลช้าง ม้า ข้าทาสบริวารมากมายที่หมู่บ้านแห่งนี้ ปัจจุบันเรียกบ้านชุมช้าง จึงแห่ดอกไม้ไปถวายพระยาอือลือที่เมืองลับแล และพระยาอือลือก็จะนำดอกไม้ไปถวายพระยาอนุวงศ์ที่เวียงจันทน์ เช่นกันเพื่อตอบแทนและต่างไปเยี่ยมเยียนซึ่งกันและกัน จึงได้ออกเดินทางไปยังเวียงจันทน์ ซึ่งเจ้าอนุวงศ์มีลูกชายชื่อท้าวโกล และพระยาอือลือมีลูกสาวชื่อนางสา ขบวนแห่ช้างม้ามาถึงหนองน้ำแห่งหนึ่ง ท้าวโกลกับนางสาเอาขาเป็ยกัน (พันกัน)จึงเรียกว่าหนองขาเป็ย พอเดินทางมาเรื่อยตามเส้นทางห้วยบ้านกุดหมื่นสวน อำเภอโพธิ์พิสัย ท้าวโกลได้โคม (ปล้ำ)นางสา ทำให้พระยาอือลือโกรธเคืองเป็นอย่างมาก ที่เขาทำไม่ดีกับ

ลูกสาวของตนเอง จึงได้เรียกเสนาอำมาตย์เข้าเฝ้าและได้ปรึกษากันให้ขุนลิวอเป็นผู้ตัดลิน ขุนลิวอกก็ได้ พุดขึ้นเสียงดัง วอ วอ ตัดลินปรับไหมทำวอก เป็นชี้ผึ่งพัน น้ำมันกอง ดอกไม้หมื่น ที่บริเวณบ้านนา โหม โดยให้ไปเอาชี้ผึ่งที่บ้านผึ่ง

๓. ชื่อหมู่บ้าน นาขึ้นาค หมู่ที่ ๓

“นา” หมายความว่า ที่นาทุ่งนาของชาวบ้าน “ขึ้นาค” หมายความว่า เนื่องจากมี ลำห้วยอยู่ห้วยหนึ่งซึ่งมีนามาหากินปลา และชี้ใสในลำห้วยชาวบ้านจึงเรียก บ้านนาขึ้นาค

ประวัติความเป็นมา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๐ นายมี ราษฎรบ้านนาใหม่ย้ายครอบครัวมาอยู่หัวไร่ ปลายนาของตนเอง หลังจากนั้นก็มีผู้คนย้ายตามมาเรื่อยๆจนมีครัวเรือน ประมาณ ๑๐ หลังคาเรือน และปีพ.ศ. ๒๔๓๕ ผู้คนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ชาวบ้านจึงปรึกษาหารือเพื่อตั้งหมู่บ้านใหม่ให้ถูกต้องของ ทางราชการ โดยให้ชื่อว่าบ้านนาขึ้นาค

๔. ชื่อหมู่บ้าน บ้านกุดตุ้ม หมู่ที่ ๔

“กุดตุ้ม” มาจากชื่อลำห้วยประจำหมู่บ้าน ที่มีต้นประดู่ขึ้นอยู่เรียงรายตามขอบลำห้วย เพราะสมัยก่อนชาวบ้านเรียกลำห้วยว่ากุด ฉะนั้นทางชาวบ้านก็เลยได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านกุดตุ้ม

ประวัติความเป็นมา บ้านกุดตุ้มก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๐๐ ชาวบ้านก่อตั้งหมู่บ้านส่วน ใหญ่จะย้ายจากบ้านดอนตาล ปัจจุบันคือวัดป่าเถระภูมิ บ้านเมืองนาซำ สาเหตุที่ชาวบ้านย้ายมาจาก บ้านดอนตาลเพราะเกิดโรคระบาดและไฟป่า มีครอบครัวที่ย้ายมีปลูกสร้างบ้านเรือนครั้งแรกประมาณ ๖ ครอบครัว มีอาชีพทำการเกษตร เลี้ยงสัตว์ การเป็นอยู่ในสมัยก่อน อยู่กันแบบพี่น้องช่วยเหลือกัน มาตลอด เมื่อขยายครอบครัวออกเรื่อยๆ ก็มีการตั้งผู้นำหมู่บ้านขึ้นมาปกครองคนแรกคือนายพรมา สิงห์คาร ราษฎรช่วงที่มาก่อตั้งหมู่บ้านมีประมาณ ๓๐ คน บ้านกุดตุ้มแยกมาจากหมู่ ๑๔ ตำบลบ้าน ดุง อำเภอหนองหาน เป็น หมู่ ๔ ตำบลนาใหม่

๕. ชื่อหมู่บ้าน ท่าบ่อยาง หมู่ที่ ๕

“ท่าบ่อยาง” หมายความว่า หมู่บ้านมีป่าไม้ยางเป็นจำนวนมาก และหนองบ่อที่มีคนลงไปทำ เกลือสินเธาว์เมื่อตั้งชื่อหมู่บ้าน จึงเรียกว่า บ้านท่าบ่อยาง

ประวัติความเป็นมา ประมาณ ปี พ.ศ. ๒๔๑๐ มีคนสองกลุ่มอพยพมาจากศรีสะเกษ และ อำเภวาริชภูมิ จังหวัดอุบลราชธานี นำโดยนายพา ศรีสุธรรมและนายสอน ไวร่อง มาตั้งบ้านเรือนที่ แห่งนี้ ได้พัฒนาหมู่บ้านจนถาวรมั่นคง ผู้คนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ปี พ .ศ. ๒๔๓๐ ได้ตั้งวัดโดย ให้ชื่อว่าวัดศรีบุญเรือง เพื่อเป็นที่ประกอบศาสนกิจ มีหลวงพ่อดำตาเป็นเจ้าอาวาส ปี พ .ศ. ๒๔๕๐ หลังจากนั้นทางราชการจึงได้ตั้งหมู่บ้านให้ถูกต้อง และมีผู้ใหญ่บ้านคนแรก คือนายพา ศรีสุธรรม

๖. ชื่อหมู่บ้าน วังคางสูง หมู่ที่ ๖

“วัง” หมายความว่า ลำห้วยที่มีแอ่งน้ำลึก “คางสูง” หมายความว่า ต้นไม้ชื่อต้นคางสูง ซึ่งมีเป็นจำนวนมากภายในหมู่บ้านเมื่อนำคำทั้งสองมารวมกัน จึงมีความหมายว่า หมู่บ้านที่มีแอ่งน้ำลึกและต้นคางสูงจำนวนมาก

ประวัติความเป็นมา บ้านวังคางสูง ก่อตั้งเมื่อปี พ .ศ. ๒๔๔๒ มีนายโหง เหมภูมิ นำชาวบ้านมาจากบ้านท่าบ่อปาง ตำบลบ้านดุง อำเภอหนองหาน ด้วยเห็นว่าไม้พื้นที่สูงกว่าบ้านเดิมที่เคยอยู่ ในฤดูฝนน้ำจะท่วมไม่ถึงและตั้งชื่อหมู่บ้านว่า วังคางสูง ตามชื่อของต้นไม้ใหญ่ซึ่งเมื่อก่อนเป็นคอน มีต้นคางสูงจำนวนมาก ต่อมาราษฎรอพยพมาจากบ้านคอนตาลเพิ่มมากขึ้น ทางราชการจึงแต่งตั้งให้นายโหง เหมภูมิ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก เป็นหมู่ที่ ๑๓ ตำบลบ้านดุง อำเภอหนองหาน รวมเวลา ก่อตั้งมาแล้ว ๑๐๒ ปี ปัจจุบันเป็นหมู่ที่ ๖ ตำบลนาโหม

๗. ชื่อหมู่บ้าน นาคำวัง หมู่ที่ ๗

นาคำวัง หมายความว่า พื้นที่ทำนาของชาวบ้าน อาศัยน้ำจากคำวัง ซึ่งไหลผ่านตลอดปี ผู้คนทำนาได้ข้าวจำนวนมากฐานะความเป็นอยู่พอกินพอใช้ เมื่อตั้งหมู่บ้านจึงนำเอาคำว่านามารวมกับ คำวัง เป็นบ้านนาคำวัง

ประวัติความเป็นมา เมื่อประมาณ ปี พ.ศ.๒๔๗๕ นายเพียรเลิศและครอบครัวพร้อมญาติ ๆ จำนวน ๑๐ ครอบครัว ย้ายจากบ้านนาโหมมาอยู่ที่แห่งนี้เป็นกลุ่มแรก ต่อมาปี พ .ศ. ๒๔๗๘ มีราษฎรจากจังหวัดบุรีรัมย์อพยพมาอยู่ร่วมกันประมาณ ๒๐ ครัวเรือน จึงขึ้นทะเบียนเป็นบ้านฝักของบ้านวังคางสูง หมู่ที่ ๖ ตำบลนาโหม หลังจากนั้น มีราษฎรจากจังหวัดกาฬสินธุ์ย้ายเข้ามาอยู่ด้วยรวมแล้วประมาณ ๓๐ หลังคาเรือน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ จึงขอแยกตัวตั้งเป็นหมู่บ้านวังคางสูง หมู่ ๗ มีผู้ใหญ่บ้านสม เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

๘. ชื่อหมู่บ้าน สุว หมู่ที่ ๘

สุว หมายความว่า ขุนสุวเป็นผู้ตั้งหมู่บ้าน ตามประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับบ้านฝั่ง ประวัติความเป็นมา นายกอง ไม้ทราบนามสกุล ได้ย้ายครอบครัวจากบ้านนาโหม มาปลูก อยู่ที่นี่ของตนเอง ต่อมาญาติพี่น้องได้อพยพย้ายครอบครัวมาอยู่ด้วยกัน หลายปีต่อมาเจ้าขุนสุว เป็นคนมีเมตตา มีศีลธรรม มีความซื่อสัตย์ จึงตั้งหมู่บ้านขึ้น ชื่อว่า สุว

๙. ชื่อหมู่บ้าน แสนอุดม หมู่ที่ ๙

แสนอุดม หมายความว่า หมู่บ้านที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติหลายสิ่งหลายอย่าง

ประวัติความเป็นมา บ้านแสนอุดมก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ราษฎรย้ายมาจากบ้านกุดตู เป็นการย้ายมาอยู่ตามหัวไร่ปลายนาก่อตั้งครั้งแรกมีประมาณ ๕ -๖ ครัวรัว พ.ศ. ๒๕๑๕ มีราษฎรอพยพเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงได้ขอตั้งเป็นหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ ชื่อบ้านแสนอุดม หมู่ที่ ๙ ตำบลนาโหม มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อนายบุญศรี เสรี

๑๐. ชื่อหมู่บ้าน เมืองนาซำ หมู่ที่ ๑๐

บ้านเมืองนาซำ เดิมมี ๒ คุ่ม คุ่มที่ ๑ ชื่อนาเมือง นาเมืองเป็นชื่อหมู่บ้านเมื่อสมัยก่อน เป็นที่ตั้งของที่ว่าการหรือภาษาชาวบ้านเรียกว่าศาล ต่อมากลายเป็นสภาพทุ่งนา เรียกกันว่าทุ่งศาล หรือนามเมือง ปัจจุบันจึงตั้งชื่อบ้านว่าคุ่มนาเมือง ส่วนคุ่มที่ ๒ ชื่อนาซำ คือทุ่งนาที่มีน้ำซึมน้ำซับเกิด น้ำขังอยู่ตลอดปี เมื่อตั้งหมู่บ้านจึงนำคำทั้งสองมารวมกัน บ้านเมืองนาซำ

ประวัติความเป็นมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙ นายบิน บนศรี นายทองดำ อุปรีย์ นายเทพ สม จิตร นายบุญ โอราชา นายเชต สินธุรักษ์รวม ๕ คน มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่คุ่มนาซำ และปี พ .ศ. ๒๕๑๒ นายพุม ชาตรี นายหมั่น บ้องคำรถ นายชาลี ศรีนานาม นายพรม ศรีนานามและนายคำดี ศรีนานามรวม ๕ คน มาตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้คุ่มนาซำเรียกชื่อว่าคุ่มนาเมือง หลังจากนั้นผู้คนอพยพมา อาศัยเพิ่มขึ้น เมื่อ ปี พ .ศ. ๒๕๑๘ จึงขอตั้งเป็นหมู่บ้าน โดยให้ชื่อว่าบ้านเมืองนาซำ ได้เลือกตั้ง ผู้ใหญ่บ้านขึ้นเป็นครั้งแรก นายตาล พิมพ์บุลย์

๑๑ ชื่อหมู่บ้าน ศรีบุญทัน หมู่ที่ ๑๑

ศรีบุญทัน หมายความว่า เป็นชื่อของบุคคลผู้นำชาวบ้านอพยพหนีภัยจากน้ำท่วม บ้านเรือนไปหาที่ตั้งหมู่บ้านแห่งใหม่ คือ นายศรี , นายบุญและนายทัน หลังจากนั้นเมื่อมีการตั้งชื่อ หมู่บ้านอย่างเป็นทางการจึงให้ชื่อว่า บ้านศรีบุญทัน เพื่อเป็นเกียรติแก่บุคคลเหล่านี้

ประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน ในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ บ้านนาใหม่เกิดน้ำท่วมหนัก ผู้คน จึงอพยพหนีน้ำมาอาศัยอยู่บริเวณที่น้ำท่วมไม่ถึงคือบริเวณโรงเรียนบ้านนาใหม่ปัจจุบัน เมื่อน้ำลดลง ส่วนหนึ่งก็กลับไปอยู่บ้านนาใหม่เช่นเดิมส่วนหนึ่งไม่กลับจำนวน ๑๑ ครัวเรือน เมื่อปี ๒๕๒๘ จึง ร่วมกันตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ให้ชื่อว่าบ้านศรีบุญทัน หมู่ที่ ๑๑

๑๒. ชื่อหมู่บ้าน โนนประเสริฐ หมู่ที่ ๑๒

บ้านโนนประเสริฐ เดิมชื่อบ้านสวนฝั่งดงเงิน เพราะแต่ก่อนเป็นโนนดงใหญ่ มีอาณาเขตติดต่อกับหลายหมู่บ้านในเขตบ้านดุง ดงแห่งนี้อุดมไปด้วยพืชพันธุ์ สมุนไพรนานาชนิด อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ มีลำห้วย ผู้คนเก็บของป่าขายได้ราคาดี จึงได้รับการขนานนาม ว่าบ้านดงเงิน เมื่อตั้งเป็นหมู่บ้านจึงเปลี่ยนชื่อเป็นบ้านโนนประเสริฐ

ประวัติความเป็นมา ประมาณ ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ มีคนกลุ่มหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่ ๔ ตำบล นาใหม่ นำโดยนายเบ็ง ดวงดู ได้มาจับจองแผ้วถางป่าปลูกบ้านเรือนอยู่ตามที่นาของตน หลังจากนั้นก็มีผู้คนอพยพมาอยู่รวมกันเพิ่มมากขึ้น จึงขอตั้งหมู่บ้านโดยเปลี่ยนจากบ้านดงเงินเป็นบ้านโนนประเสริฐ โดยนายบุญ โพธิ์พรม ผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือ นายหนู ดินจันทร์

๑๓. ชื่อหมู่บ้าน ทุ่งกว้างพัฒนา หมู่ที่ ๑๓

“ทุ่งกว้าง” หมายความว่า มีทุ่งนากว้างมากประมาณ ๒๐๐ กว่าไร่ “พัฒนา” หมายความว่า บ้านทุ่งกว้างที่ตั้งใหม่ต้องพัฒนาให้ทัดเทียมกับหมู่บ้านอื่น จึงเรียกว่า บ้านทุ่งกว้างพัฒนา

ประวัติความเป็นมา ประมาณปี พ.ศ.๒๕๒๔ นายพิมพ์ พลแสง (ซึ่งปัจจุบันเป็นพระภิกษุ) และนายสุพัฒน์ อุปมา ย้ายครอบครัวจากบ้านวังคางสูง มาปลูกบ้านเรือนบริเวณแห่งนี้ ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๒๖ นายอ่อน พิมพ์ก่อ และหลายๆครอบครัวได้ย้ายมาอาศัยอยู่ด้วยทำให้ครัวเรือนและมีประชากรเพิ่มขึ้น ตั้งชื่อว่าบ้านสามเหลี่ยมเป็นบ้านฝากของบ้านวังคางสูง เพราะเป็นทางสามแยกไป หมู่บ้านวังคางสูงและบ้านผึ้ง เมื่อประชากรในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น จึงขอตั้งเป็นหมู่บ้าน โดยเปลี่ยนชื่อจาก บ้านสามเหลี่ยมเป็นบ้านทุ่งกว้างพัฒนา หมู่ที่ ๑๓

จากผลการศึกษาภูมินามของหมู่บ้าน ในเขตตำบลนาใหม่ จำนวน ๑๓ นามเรียกขาน จาก ๑๓ หมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน จำนวน ๗ นามเรียกขาน ตั้งตามประวัติศาสตร์ของชุมชน จำนวน ๒ นามเรียกขาน ตั้งตามตำนานและนิทานพื้นบ้าน จำนวน ๒ นามเรียกขาน และตั้งตามชื่ออื่นๆ อีก ๒ นามเรียกขาน ตามตารางสรุป ตารางสรุปความเป็นมาหรือแหล่งที่มาและความหมายภูมิลำเนาของหมู่บ้าน ในเขตตำบลนาใหม่

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	แหล่งที่มาของชื่อหมู่บ้าน			อื่นๆ	หมายเหตุ
		สภาพภูมิศาสตร์ และสภาพแวดล้อม	ประวัติศาสตร์ของชุมชน	ตำนานหรือนิทานพื้นบ้าน		
๑. บ้านนาใหม่	๑			✓		
๒. บ้านผึ้ง	๒			✓		
๓. บ้านนาซึ้นาค	๓	✓				
๔. บ้านกุดตุ้ม	๔	✓				
๕. บ้านท่าบ่อยาง	๕	✓				
๖. บ้านวังคางสูง	๖	✓				
๗. บ้านนาคำวัง	๗	✓				
๘. บ้านสุวอ	๘		✓			
๙. บ้านแสนอุดม	๙	✓				
๑๐. บ้านเมืองนาซ้า	๑๐				✓	
๑๑. บ้านศรีบุญทัน	๑๑		✓			
๑๒. บ้านโนนประเสริฐ	๑๒				✓	
๑๓. บ้านทุ่งกว้างพัฒนา	๑๓	✓				
รวม	๑๓	๗	๒	๒	๒	

ตำบลศรีสุทโธ

๑. ชื่อของหมู่บ้าน ดงคำ หมู่ที่ ๑

ดง มาจากการเอาชื่อบ้านดงมาตั้งชื่อคุ้ม แต่ละคุ้มของอำเภอบ้านดง แต่ในการจัดทำป้ายคุ้ม ผู้จัดทำป้ายคือนายเชิด ทิพยราช สืบใส่สระอุ ตรงคำว่า ดง จึงเป็น ดง และได้ยึดตามชื่อนั้นเรื่อยมา

คำ มาจากคำหมาเลีย หมายความว่า ที่น้ำซับน้ำซึมที่สุนัขมาดื่มน้ำประจำ และอยู่บริเวณใกล้ๆที่ตั้งคุ้ม จึงได้ชื่อว่าคุ้มดงคำ ก่อนที่จะประกาศเป็นหมู่บ้านดงคำในลำดับต่อมา

ประวัติความเป็นมา บ้านดงคำ เดิมเรียกว่าคุ้มหลักแหลม เพราะมีเสาไม้เนื้อแข็งเป็นแก่นไม้ทำเป็นเสากระเดื่องกันระหว่างหมู่บ้านดงคำกับบ้านอาสาพัฒนา บ้านดงคำตั้งหมู่บ้านปี พ .ศ. ๒๕๐๒ มีนายสีแสง สายภักดี เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

๒. ชื่อหมู่บ้าน ดงน้อย หมู่ที่ ๒

ดง หมายความว่า นำคำบ้านดง ซึ่งเป็นชื่อของอำเภอมาตั้งเพื่อความเป็นสิริมงคล

น้อย หมายความว่า กลุ่มคนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานที่บริเวณแห่งนี้ แต่เป็นกลุ่มน้อยที่แยกออกจากกลุ่มใหญ่ที่เดินทางมาด้วยกัน

ประวัติความเป็นมา ชาวบ้านดงน้อยเดิมอพยพมาจากบ้านนาหว้า จังหวัดร้อยเอ็ด เดินทางเป็นกลุ่มมา จำนวน ๒ กลุ่ม เพราะบ้านนาหว้าเกิดโรคระบาด หรือโรคทำตามประสาชาวบ้านเรียกเดินทางรอนแรมมาเรื่อย ๆ กลุ่มหนึ่งจะเดินทางไปทางทิศตะวันตกของหนองน้ำ(หนองแดง)ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีจำนวนน้อยกว่ามาหยุดพักที่อีกฟากหนึ่งของหนอง จึงตั้งหลักปักฐานและตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านดงน้อย

๓. ชื่อหมู่บ้าน ดงแดนเมือง หมู่ที่ ๓

ดงแดนเมือง หมายความว่า ดงเป็นแดนกันระหว่างหมู่บ้านกับอำเภอบ้านดง หรือตลาดสดสุขาภิบาลบ้านดง ซึ่งในอดีตไม่มีเส้นทางสัญจรไปที่สะดวก

ประวัติความเป็นมา บ้านดงแดนเมือง เดิมมีสภาพเป็นป่าดงดิบ ป่าไม้ขึ้นหนาแน่น ต่อมาประชาชนย้ายมาจากบ้านดงน้อย จับจองที่ทำสวน หลังจากนั้นผู้คนเริ่มอพยพมาก่อตั้งเป็นหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๐๗ มีจำนวนครัวเรือน ๙ ครัวเรือน นำโดยนายวันดี พระภิกษุ ชื่อเรียกหมู่บ้านครั้งแรกเรียกว่า บ้านท่าฝักอีเลิศ(ใบชะพลู)หรือบ้านทวน ซึ่งเรียกตามสภาพธรรมชาติที่อยู่ใกล้ลำห้วยทวน มีฝักธรรมชาติที่ชาวอีสานเรียกว่าฝักอีเลิศ(ใบชะพลู)ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากริมห้วยทวน ซึ่งขณะนั้นยังไม่มีการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านยังเป็นบ้านฟากของบ้านดงใหญ่ ปี พ.ศ. ๒๕๐๙ มีราษฎรอพยพมาจากพื้นที่ใกล้เคียงและต่างจังหวัดประมาณ ๒๑ ครัวเรือน จึงได้ขอจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน ให้ชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านดงแดนเมือง” มีนายสิมมา จันดี เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

๔. ชื่อหมู่บ้าน อาสาพัฒนา หมู่ที่ ๔

อาสาพัฒนาหมายความว่า การร่วมแรงร่วมใจของคนทุกหมู่เหล่า ที่ร่วมกันพัฒนาและก่อตั้งหมู่บ้าน

ประวัติความเป็นมา เดิมหมู่บ้านแห่งนี้อยู่ในการปกครองของหมู่ที่ ๑ บ้านดงคำ ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่าคุ่มหนองผักแว่น หรือบางครั้งก็เรียกว่าคุ่มหลักแหลมบ้าง และปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ประชาชนเริ่มมาตั้งบ้านเรือนอาศัยหนาแน่นขึ้น แต่การเดินทางสัญจรไปมายังไม่สะดวก หลวงพ่อสมชาย ซึ่งจำวัดอยู่ที่วัดดงคำ ได้ชักชวนผู้คนให้มาช่วยกันพัฒนาโดยการร่วมกันตัดถนนเพื่อใช้ในการเดินทาง ซึ่งแรงงานส่วนใหญ่ได้มาจากชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจกัน ทั้งภาคราชการ ภาคประชาชนและตั้งชื่อถนนว่า ถนนวิญญู

ปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ทางราชการเห็นว่าประชาชนมาอาศัยจำนวนมาก จึงได้ตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ แยกจากบ้านดงคำ และตั้งชื่อว่า อาสาพัฒนา โดยมีผู้ใหญ่บ้านคนแรก นายนาค สุ่มมาตย์

๕. ชื่อหมู่บ้าน ศรีสมบัติ หมู่ที่ ๕

ศรีสมบัติ หมายความว่า ที่บริเวณหมู่บ้านมีหนองน้ำชื่อ หนองศรีขวัญเมือง ซึ่งเป็นสมบัติของชาวบ้านทุกคน จึงหมายความว่า หนองศรีขวัญเมืองเป็นสมบัติของชาวบ้านทุกคนที่จะร่วมกันรักษาไว้

ประวัติความเป็นมา บ้านศรีสมบัติ หรือเดิมชาวบ้านเรียกว่า บ้านป่าสาร หรือคุ่มป่าสาร หรือคุ่มศรีขวัญเมือง เนื่องจากมีหนองน้ำขนาดใหญ่แห่งหนึ่งอยู่หน้าวัดร้างเก่าแก่ ชื่อว่าหนองศรีขวัญเมือง และชาวบ้านได้บูรณปฏิสังขรณ์วัดศรีขวัญเมืองที่รกร้างมาหลายปีให้เป็นวัดประจำหมู่บ้าน เรียกว่าวัดศรีขวัญเมือง บ้านศรีสมบัติแยกหมู่บ้านออกมาจากบ้านดงคำ ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๗ เดิมเรียกว่าคุ่มป่าสาร เพราะบริเวณหนองน้ำมีต้นสารเกิดขึ้นล้อมรอบหนองน้ำ หลังจากนั้นก็มีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นจึงขอตั้งเป็นหมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕ มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือนายวิศิษฐ์ พงษ์สุภักดิ์

๖. ชื่อหมู่บ้าน ประดู่ หมู่ที่ ๖

ประดู่ หมายความว่า เดิมชาวบ้านเรียกว่าบ้านป่าดู่ เพราะบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านมีป่าประดู่จำนวนมาก จึงให้ชื่อหมู่บ้านว่าบ้านป่าดู่ ต่อมาได้เพี้ยนเปลี่ยนไปเป็นบ้านประดู่

ประวัติความเป็นมา บ้านประดู่ เดิมบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านเป็นที่ของนายบัง หัสรินทร์ และได้ชักชวนชาวบ้านดงใหญ่ออกมาตั้งวัด ชื่อว่าวัดดงคำ เพราะมีคำหรือที่น้ำซับน้ำซึมอยู่ภายในบริเวณวัด เรียกว่าคำหมาเลีย หลังจากนั้นก็มีจำนวนชาวบ้านอพยพมาอาศัยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงขอตั้งเป็นหมู่บ้าน เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ให้ชื่อว่าบ้านป่าดู่ หลังจากนั้นได้เพี้ยนเปลี่ยนเป็นบ้านประดู่ จนถึงปัจจุบัน

๓. ชื่อหมู่บ้าน ศรีผดุง หมู่ที่ ๓

คำว่า ศรี มาจาก คำว่าศรีสุทโธ ซึ่งเป็นคำหน้าของชื่อเจ้าปู่ศรีสุทโธ ที่หมู่บ้านต่างในตำบลศรีสุทโธนิยมนำมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน เพื่อความเป็นสิริมงคล เป็นสิ่งที่ดีงามประกอบกับในหมู่บ้านมีวัดชื่อว่าวัดศรีผดุง จึงนำชื่อวัดมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านด้วย

ประวัติความเป็นมา บ้านศรีผดุง เดิมอยู่ในการปกครองของบ้านอาสาพัฒนา เดิมเรียกว่าคุ้มหลักแหลม เริ่มตั้งหมู่บ้านตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ หลังจากนั้นก็มีผู้คนย้ายครอบครัวเข้ามาอาศัยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งชาวบ้านที่อพยพมาจากจังหวัดกาฬสินธุ์ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ร้อยเอ็ด และปี พ .ศ. ๒๕๑๖ จึงขอแยกหมู่บ้านจากบ้านอาสาพัฒนา เพื่อตั้งเป็นบ้านศรีผดุง มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือนายปาน กุลวงศ์

๔. ชื่อหมู่บ้าน ศรีสุทโธ หมู่ที่ ๔

ศรีสุทโธ หมายถึง ชื่อของเจ้าปู่ศรีสุทโธ ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชาวอำเภอบ้านดุง และศาลเจ้าปู่ศรีสุทโธ ตั้งอยู่ในเขตปกครองของหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อเพื่อเป็นสิริมงคล

ประวัติความเป็นมา สมัยก่อนบ้านศรีสุทโธ อยู่ในเขตปกครองของบ้านหนองหินเหนือ หมู่ที่ ๑๐ และได้แยกหมู่บ้านใหม่เพราะมีประชาชนหนาแน่น เมื่อปี พ .ศ. ๒๕๑๔ และตั้งชื่อว่าบ้านศรีสุทโธ เพราะตั้งอยู่ใกล้ศาลหลักเมืองเจ้าปู่ศรีสุทโธ มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อนายบุญมี อัครบุตร ๒ . นายเส็ง ทามาตย์ ๓. นายมา บุญมี

๕. ชื่อหมู่บ้าน ศรีอุดม หมู่ที่ ๕

คำว่า ศรี มาจาก ศรีสุทโธ ซึ่งเป็นเจ้าปู่ผู้สร้างบ้านดุง ด้วยความเคารพนับถือในตัวเจ้าปู่ศรีสุทโธ การตั้งชื่อหมู่บ้านของตำบลศรีสุทโธ จึงมักมีคำว่า ศรี นำหน้าเพื่อความเป็นสิริมงคล คำว่า อุดม หมายถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร เพราะหมู่บ้านจะตั้งอยู่ไกลจากชุมชนอื่น พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นเรือกสวนไร่นาของชาวบ้านที่มีความสมบูรณ์

ประวัติความเป็นมา เมื่อประมาณ ปี พ .ศ. ๒๕๑๔ นายฮึกหาญ โดมรงค์ดี อดีต นายอำเภอบ้านดุง และนายแผ่น ดงยะโสภา กำนันตำบลศรีสุทโธ ได้ประกาศตั้งหมู่บ้านใหม่คือบ้านศรีอุดม โดยแยกมาจากบ้านอาสาพัฒนา เป็นหมู่ที่ ๑๕ เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๑๔ และมีผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือนายเรียน สุทธาวา และปี พ .ศ. ๒๕๒๖ ตำบลศรีสุทโธ ซึ่งมีจำนวนหมู่บ้านมาก และการบริหารการปกครองไม่สะดวก จึงได้แยกตั้งตำบลใหม่คือ ตำบลโพนสูง ทำให้ตำบลศรีสุทโธ ต้องมาจัดลำดับหมู่บ้านใหม่ ทำให้บ้านศรีอุดม ได้เป็นหมู่ที่ ๕

๑๐. ชื่อหมู่บ้าน หนองหินเหนือ หมู่ที่ ๑๐

หนองหิน มาจาก ในหมู่บ้านมีพื้นที่เป็นหินลูกรังขนาดใหญ่ และชาวบ้านสมัยก่อนได้ทำการขุดไปทำถนนพัฒนาหมู่บ้าน จนพื้นที่เกิดเป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่ หรือหนองน้ำ จึงเรียกว่าหนองหิน

ประวัติความเป็นมา บ้านหนองหินเหนือตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ โดยมีนายจันดี มงคลชู เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก มีอาณาเขตของหมู่บ้านกว้างใหญ่พอสมควร

๑๑. ชื่อหมู่บ้าน หนองหินใต้ หมู่ที่ ๑๑

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน

ความหมายชื่อของหมู่บ้านมีความเช่นเดียวกับบ้านหนองหินเหนือ หมู่ที่ ๑๐

ประวัติความเป็นมา

บ้านหนองหินใต้ เดิม อยู่ในเขตการปกครองของบ้านหนองหิน และปีพ .ศ. ๒๕๒๖ บ้านหนองหินใต้แบ่งการปกครองหมู่บ้านเพื่อตั้งหมู่บ้านใหม่เพิ่มขึ้น เนื่องจากบ้านหนองหินเดิมมีอาณาเขตกว้าง และมีประชากรเพิ่มขึ้น และตั้งชื่อว่าบ้านหนองหินใต้ เพราะอยู่ทางทิศใต้ของบ้านหนองหินเดิม ส่วนบ้านหนองหินเดิมจึง เป็นบ้านหนองหินเหนือ

๑๒. ชื่อหมู่บ้าน ศรีบูรพา หมู่ที่ ๑๒

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน

คำว่า ศรี มาจาก คำว่าศรีสุทโธ ซึ่งเป็นคำหน้าของชื่อเจ้าปู่ศรีสุทโธ ที่หมู่บ้านต่างในตำบลศรีสุทโธนิยมนำมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน เพื่อความเป็นสิริมงคล เป็นสิ่งที่ดีงาม คำว่า บูรพา หมายถึงหมู่บ้านตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก หรือทิศบูรพา จึงนำคำสองคำมารวมกันตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน

ประวัติความเป็นมา

บ้านศรีบูรพา แยกมาจากบ้านหนองหินใต้ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๙ และทำการเลือกผู้ใหญ่บ้านเพื่อเข้ามาบริหารงานและปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๓๙ ซึ่งนายด่านชัย ฮั่นวงศ์ ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

จากผลการศึกษาภูมินามของหมู่บ้าน ในเขตตำบลศรีสุทโธ จำนวน ๑๑ นามเรียกขาน จาก ๑๒ หมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน จำนวน ๒ นามเรียกขาน ตั้งตามประวัติศาสตร์ของชุมชน จำนวน ๑ นามเรียกขาน และตั้งตามชื่ออื่นๆ ๘ นามเรียกขาน ตามตารางสรุป

ตารางสรุปความเป็นมาหรือแหล่งที่มาและความหมายภูมิลำเนาของหมู่บ้าน ในเขตตำบลบ้านศรีสุทโธ

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	แหล่งที่มาของชื่อหมู่บ้าน			อื่นๆ	หมายเหตุ
		สภาพภูมิศาสตร์ และ สภาพแวดล้อม	ประวัติศาสตร์ ของชุมชน	ตำนานหรือ นิทานพื้นบ้าน		
๑. บ้านดงคำ	๑				✓	
๒. บ้านดงน้อย	๒				✓	
๓. บ้านดงแดนเมือง	๓				✓	
๔. บ้านอาสาพัฒนา	๔				✓	
๕. บ้านศรีสมบัติ	๕				✓	
๖. บ้านประดู่	๖	✓				
๗. บ้านศรีผดุง	๗		✓			
๘. บ้านศรีสุทโธ	๘				✓	
๙. บ้านศรีอุดม	๙				✓	มงคลนาม
๑๐. บ้านหนองหินเหนือ,ใต้	๑๐,๑๑	✓				
๑๑. บ้านศรีบูรพา	๑๒				✓	
รวม	๑๒	๒	๑		๘	

ตำบลนาคำ

๑. ชื่อหมู่บ้าน นาคำ หมู่ที่ ๑

“นา” หมายความว่า ราษฎรมีที่นาใกล้ลำห้วยหลวง “คำ” หมายความว่า ที่น้ำ
 ชับน้ำซึมตลอดปีและมีอยู่หลายแห่งเช่น คำเตย คำบอนแล้ง คำบอนใหญ่ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกัน
 จึงหมายความว่าหมู่บ้านที่มีที่นามีน้ำซึมน้ำชับตลอดปี เมื่อตั้งหมู่บ้าน จึงให้ชื่อว่าบ้านนาคำ

ประวัติความเป็นมา บ้านนาคำตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๔๘ พื้นที่เป็นราบลุ่มและเนินบางส่วน
 แต่โบราณเป็นป่าที่มีลำห้วยหลวงไหลผ่านหมู่บ้าน และมีลำห้วยน้อยใหญ่หลายสายไหลลงสู่
 ลำห้วยหลวง บริเวณที่นาโดยรอบก็มีน้ำซึมน้ำชับที่ชาวบ้านเรียกว่าคำ ซึ่งมีน้ำไหลไม่ขาดสาย เช่น ทุ่ง
 คำบอนใหญ่ ทุ่งคำเตย ราษฎรใช้ทำนา ภายในป่าก็มีสัตว์มากมายหลายชนิด ชาวบ้านจึงเรียกว่าบ้าน
 นาคำบอน

ต่อมาได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นอย่างเป็นทางการมีนายด้วง ดวงปัดชาเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก
 ตั้งชื่อหมู่บ้านขึ้นใหม่เป็น บ้านนาคำ

๒ ชื่อหมู่บ้าน พรสันติ หมู่ที่ ๒

“พรสันติ” หมายความว่า ผู้คนในหมู่บ้านอยู่กันอย่างสันติสุข ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ประวัติความเป็นมา พื้นที่บ้านพรสันติเดิมเป็นป่าดงหนาที่บ มีต้นยางและไม้เนื้อแข็งอื่นๆ เป็นจำนวนมาก คนโบราณเรียกดงแห่งนี้ว่าดงหนองยาง พอถึงปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ทางราชการได้ตัดถนนสายบ้านดุง - สุมเส้า ผ่านหมู่บ้านนาคำ จึงมีราษฎรย้ายออกมาจากบ้านนาคำ ไปปลูกบ้านเรือนบริเวณดังกล่าว โดยเรียกว่าบ้านเตาถ่าน ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้มีราษฎรย้ายออกมาจากบ้านนาคำอีกจำนวน ๓๑ หลังคาเรือน แต่ยังเป็นบ้านฝากของบ้านนาคำอยู่ ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ทางราชการจึงได้ประกาศแยกหมู่บ้าน เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๒๗ และตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ว่าบ้าน พรสันติ

๓ ชื่อหมู่บ้าน คำบอน หมู่ที่ ๓

บ้านคำบอน หมายความว่า บริเวณที่นาของชาวบ้านมีน้ำซึมน้ำซบไหลตลอดปี รอบหมู่บ้านมีลำห้วยชื่อว่าห้วยคำบอน เพราะบริเวณรอบลำห้วยมีบอนเกิดขึ้นจำนวนมาก เมื่อตั้งหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า บ้านคำบอน

ประวัติความเป็นมา บ้านคำบอน ตั้งเป็นหมู่บ้าน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ ครั้งแรกมีอยู่ ๓๐ หลังคาเรือน

๔. ชื่อหมู่บ้าน คำสง่า หมู่ที่ ๔

“คำ” หมายความว่า ที่น้ำซบน้ำซึมตลอดปี “สง่า” หมายความว่า เป็นที่เคารพนับถือ

เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันเป็นคำสง่า จึงมีความหมายว่า หมู่บ้านที่มีแหล่งน้ำทำนาตลอดปีจนเป็นที่ผู้คนยอมรับนับถือ

ประวัติความเป็นมา อดีตที่ผ่านนายสาธิต ศรีเกียรติพร้อมครอบครัวได้อพยพมาจากอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี มาอาศัยอยู่ที่บ้านหนองไฮ กิ่งอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี และมาจับจองเอาที่นาบริเวณป่าดงคำน้อย หลังจากนั้นได้ปลูกบ้านเรือนที่ดงคำน้อย อีกสามปีต่อมาได้มีเพื่อนบ้านใกล้เคียง จากต่างอำเภอและต่างจังหวัด ได้ย้ายเข้ามาอยู่ร่วมกันประมาณ ๒๐ หลังคาเรือน ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ทางราชการได้ตั้งบ้านดงคำน้อยเป็นหมู่บ้านฝากของบ้านดงวัฒนา ตำบลนาคำ โดยมีนายบุญมา สัตย์สูงเป็นผู้นำหมู่บ้าน ปี พ.ศ. ๒๕๒๓ บ้านดงคำน้อย มีประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ รวม ๘๐ หลังคาเรือน จึงได้ขอแยกหมู่บ้านออกจากบ้านดงวัฒนา เพื่อตั้งเป็นหมู่บ้านเอกเทศ และเปลี่ยนชื่อจากบ้านดงคำน้อยมาเป็นหมู่บ้านคำสง่า

๕ ชื่อหมู่บ้าน หัวดงยาง หมู่ที่ ๕

หัวดงยาง หมายความว่า เมื่อก่อนหมู่บ้านตั้งอยู่ในป่าดงดิบ ที่อุดมสมบูรณ์ ชื่อว่าดงผาง ชาวบ้านจึงเรียกว่าบ้านหัวดงผาง แต่นานไปดงผางจึงเพี้ยนเป็นดงยาง เมื่อตั้งหมู่บ้าน จึงได้ชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหัวดงยาง

ประวัติความเป็นมา เมื่อก่อนบ้านหัวดงยาง ตั้งอยู่ที่ลุ่มริมห้วยหลวงซึ่งเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ซึ่งขึ้นตรงต่อตำบลบ้านชัย ในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ เกิดน้ำท่วมหมู่บ้านเพราะอยู่ในที่ลุ่ม พอใหญ่บุญทัน สุ่มังเกษตร ซึ่งเป็นราษฎรอยู่ในหมู่บ้านจึงบริจาคที่ดินประมาณเกือบร้อยไร่เพื่อตั้งหมู่บ้านใหม่ และเป็นหมู่บ้านหัวดงยางมาจนปัจจุบัน

๖ ชื่อหมู่บ้าน ดอนขี้เหล็ก หมู่ที่ ๖ ดอนขี้เหล็กใต้ หมู่ที่ ๑๒

ดอนขี้เหล็ก หมายความว่า บริเวณที่ตั้งหมู่บ้าน เดิมเป็นสถานที่ดีเหล็กของคนโบราณโดยพบขี้เหล็กเป็นจำนวนมาก จึงได้นำมาเป็นชื่อหมู่บ้าน ว่าบ้านดอนขี้เหล็ก

ประวัติความเป็นมา เมื่อปี พ.ศ.๒๔๗๕ นายอ่อนตา สุนทรวิสัย (ยังมีชีวิตอยู่) กับนาย อี้ก คุ่มบุงคำ เป็นคนบ้านหนองพง ตำบลบ้านเหล่าได้นำวัวมาเลี้ยงในสถานที่ตั้งหมู่บ้านปัจจุบัน ขณะนั้นยังเป็นป่าอยู่ ระยะทางที่นำวัวมาเลี้ยงประมาณ ๑๐ กว่ากิโลเมตร และยังคงข้ามลำห้วยอีก ซึ่งลำบากมากและต้องทำอย่างนี้ทุกวัน จึงคิดว่าน่าจะช่วยกันทำคอกวัวไว้ที่แห่งนี้จะสะดวกกว่าไม่ต้องเดินทางกลับไปมา จึงได้หาทำเลที่เหมาะสมเพื่อทำคอกวัว เมื่อสำรวจไปรอบบริเวณที่เป็นดอนน้ำท่วมไม่ถึง ปรากฏว่าที่แห่งนี้ได้พบเตาเผาซึ่งเป็นสถานที่ดีเหล็กของคนรุ่นก่อนหลายร้อยปี และพบเศษเหล็กปะปนอยู่กับดินชั้นล่างเป็นจำนวนมาก จึงได้สร้างคอกวัวและย้ายบ้านเรือนมาอาศัยอยู่ หลังจากนั้นก็มีผู้คนย้ายมาอาศัยด้วยเป็นจำนวนมากขึ้น และได้ตั้งหมู่บ้าน ชื่อว่า บ้านดอนขี้เหล็ก

๗ ชื่อหมู่บ้าน นาดี หมู่ที่ ๗

นาดี หมายความว่า บริเวณที่ตั้งหมู่บ้านเป็นที่นาดีที่อุดมสมบูรณ์ ทำนาได้ข้าวปีละมาก

ประวัติความเป็นมา สมัยโบราณหลายร้อยปีมาแล้วมีชาวส่วยจากเมืองศรีสะเกษร่อนเร่ พเนจรล่าสัตว์ และเสาะแสวงหาทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย จนมาถึงบริเวณหนองท่อม มีปลาชุกชุมและผืนดินอุดมสมบูรณ์ เมื่อกลับไปเมืองศรีสะเกษก็ชักชวนญาติพี่น้องพากันมาอยู่รวม ๕ ครัวเรือน โดยตั้งบ้านอยู่ทางทิศเหนืออาคารโรงเรียนบ้านนาดีในปัจจุบัน ตั้งชื่อบ้านว่าบ้านนาดี ตามชื่อบ้านเดิมจากเมืองศรีสะเกษ ต่อมาเมื่อประชากรเพิ่มขึ้นเป็น ๒๕ ครัวเรือน ชาวบ้านจึงได้ร่วมกัน ขุดดินกันฝายลำห้วยด้านทิศตะวันออก เกิดมีปาฏิหาริย์ตามความเชื่อของชาวบ้านจึงวันเกรงภูติผี ปีศาจ เกิดการแตกร้างบ้านดับจึงแยกย้ายออกไปอาศัยอยู่บ้านอื่น คนละทิศคนละทาง หลายปีต่อมา จึงปรึกษาหารือกันย้ายเข้ามาอยู่รวมกันที่เดิม เพราะหวังที่นาที่อุดมสมบูรณ์ เมื่อเข้ามาอยู่ใหม่ได้ เคลื่อนย้ายหมู่บ้านมาตั้งทางทิศใต้ และมีผู้คนเพิ่มขึ้นหมู่บ้านมั่นคง จึงประกาศตั้งเป็นบ้านนาดี

๘ ชื่อหมู่บ้าน ดงวัฒนา หมู่ที่ ๘

ดงวัฒนาความหมายว่า การพัฒนาบ้านป่าบ้านดง ให้เจริญขึ้น ดีขึ้นทั้งด้านวัตถุและจิตใจ
ประวัติความเป็นมา บ้านดงวัฒนาเดิมชื่อบ้านปากดง เนื่องจากเกิดโรคระบาดขึ้นในหมู่บ้านเก่าซึ่งอยู่ที่ทิศตะวันตก จึงย้ายหมู่บ้านมาอยู่ทางทิศตะวันออก เรียกชื่อว่าบ้านปากดง และ

เปลี่ยนใหม่เป็นบ้านดงวัฒนา เริ่มตั้งหมู่บ้านเมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๙ ซึ่งมีนายบุญมา สัตย์สูงเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

๙. ชื่อหมู่บ้าน โนนอุดม หมู่ที่ ๙

บ้านโนนอุดมมีภูมิประเทศเป็นป่าดงดิบอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำลำคลองไหลผ่าน มีอาหารอุดมสมบูรณ์ปลูกพืชก็เจริญงอกงาม ราษฎรก็มีความสามัคคีปองดองกันมีความสุขสบายไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ ชาวบ้านเลยตั้งชื่อว่า บ้านโนนอุดม

ประวัติความเป็นมา ชาวบ้านโนนอุดม เดิมเป็นชาวบ้านที่ย้ายถิ่นฐานมาจากบ้านดงน้อย ตำบลผาขาว อำเภอผาขาว จังหวัดเลย เป็นหมู่บ้านฝักของบ้านโนนงาม หมู่ที่ ๑๑ ตำบลบ้านชัย ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๒๐ ได้ขอแยกหมู่บ้านออกจากบ้านโนนงาม ตั้งหมู่บ้านโนนอุดม หมู่ที่ ๑๖ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ตำบลบ้านชัยได้แยกตำบลใหม่เป็นตำบลนาคำ บ้านโนนอุดม จึงเป็นหมู่บ้านที่ ๙

๑๐. ชื่อหมู่บ้าน โนนสมโภชน์ หมู่ที่ ๑๐

โนนสมโภชน์ หมายความว่า เป็นหมู่บ้านที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ .ศ.๒๕๒๕ ซึ่งเป็นปีสมโภชน์กรุงรัตนโกสินทร์ ครบรอบ ๒๐๐ ปี จึงตั้งชื่อหมู่บ้านเพื่อความเป็นสิริมงคล

ประวัติความเป็นมา บ้านดงไร่ เป็นชื่อเรียกเดิมของบ้านโนนสมโภชน์ มีลักษณะเป็นป่าทึบด้วยไม้ไผ่(ป่าไร่)ที่ชาวบ้านเรียกกัน ต่อมาเมื่อราษฎรอพยพมาจากบ้านถ่อนนาเพลิน จำนวน ๔ ครัวเรือน เพื่อมาทำไร่ทำนาในพื้นที่ของตนเอง ที่ตำบลบ้านชัย และตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านแห่งนี้พร้อมพัฒนาหมู่บ้านจนมั่นคงและขอแยกเป็นหมู่บ้าน ชื่อหมู่บ้าน บ้านโนนสมโภชน์ มีนายประเสริฐ สีอุดม เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

๑๑. ชื่อหมู่บ้าน โนนงาม หมู่ที่ ๑๑

โนนงาม หมายความว่า หมู่บ้านตั้งอยู่บนเนินหรือโนนกว้าง น้ำท่วมไม่ถึง เป็นพื้นที่ที่เหมาะสม มีลำห้วยล้อมรอบ มีความอุดมสมบูรณ์ จึงได้ชื่อว่าบ้านโนนงาม

ประวัติความเป็นมา เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๕ ราษฎรจากบ้านถ่อนนาเพลิน และบ้านนาคำ ได้ย้ายถิ่นฐานบ้านเรือนมาปลูกในพื้นที่นาที่ไร่ของตนเอง ต่อมาเมื่อราษฎรจากหลายแห่งย้ายมาอาศัยด้วยทำให้มีจำนวนครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น จึงขอตั้งเป็นหมู่บ้าน ให้ชื่อว่า บ้านโนนงาม

จากผลการศึกษาภูมินามของหมู่บ้าน ในเขตตำบลนาคำ จำนวน ๑๒ นามเรียกขาน จาก ๑๒ หมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน จำนวน ๗ นามเรียกขาน และตั้งตามชื่ออื่นๆ ๑๕ นามเรียกขาน ตามตารางสรุป

ตารางสรุปความเป็นมาหรือแหล่งที่มาและความหมายภูมิปัญญาของหมู่บ้าน ในเขตตำบลนาคำ

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ ที่	แหล่งที่มาของชื่อหมู่บ้าน			อื่นๆ	หมายเหตุ
		สภาพภูมิศาสตร์และ สภาพแวดล้อม	ประวัติศาสตร์ ของชุมชน	ตำนานหรือ นิทานพื้นบ้าน		
๑. บ้านนาคำ	๑	✓				
๒. บ้านพรสันติ	๒				✓	
๓. บ้านคำบอน	๓	✓				
๔. บ้านคำสง่า	๔				✓	
๕. บ้านหัวดงยาง	๕				✓	
๖. บ้านดอนขี้เหล็ก	๖	✓				
๗. บ้านนาดี	๗	✓				
๘. บ้านดงวัฒนา	๘				✓	
๙. บ้านโนนอุดม	๙	✓				
๑๐. บ้านโนนสมโภชน์	๑๐				✓	
๑๑. บ้านโนนงาม	๑๑	✓				
๑๒. บ้านดอนขี้เหล็ก	๑๒	✓				
รวม	๑๒	๗			๕	

ตำบลโพนสูง

๑. ชื่อหมู่บ้าน โพนสูงสวัสดิ หมู่ที่ ๑ โพนสูงเหนือ หมู่ที่ ๒ โพนสูงใต้ หมู่ที่ ๓

โพนสูง หมายความว่า ที่ตั้งของหมู่บ้านตั้งอยู่บนที่สูง เป็นเนินหรือโนน

ประวัติความเป็นมา เดิมบริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านเป็นที่อยู่อาศัยของพวกขอมมาก่อน

ประมาณ ๑๐๐ ปีมาแล้ว บริเวณหมู่บ้านจึงเต็มไปด้วยซากปรักหักพังของโบสถ์ เจดีย์ มีเศษหม้อลาย
สมัยบ้านเชียง จึงสันนิษฐานว่า มีความเจริญและอายุงานเท่ากับบ้านเชียง ขณะนั้น ทิดอินทร์ ซึ่ง
เป็นชาวบ้านดอนเปลือย จังหวัดยโสธร และชาวบ้าน ๑๕ ครอบครัว ได้มาพบบริเวณเป็นพื้นที่อุดม
สมบูรณ์ จึงพากันตั้งรกรากอยู่ แต่ดินแดนแห่งนี้เป็นหมู่บ้านร้างสมัยขอมจึงมีผู้คนมาก ผู้คนแทบจะอยู่
ไม่ได้ ในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ ชาวบ้านทราบว่ามึ่นักบวชนิกายโรมันคาทอลิกคือพระสังฆมณฑลจากอำเภอ
ท่าแร่ จังหวัดสกลนคร เป็นชาวฝรั่งเศสคนแรก ที่ไม่กลัวผีชาวบ้านจึงได้เชิญให้เข้ามาเผยแพร่ศาสนา
ต่อมาปี พ.ศ.๒๕๐๐ มีนักบวชชื่อ Athanasion และมีคณะพระมหาไถ่ชาวอเมริกา เป็นผู้นำทาง
ศาสนาเข้าเผยแพร่ศาสนาด้วย สมัยนี้เองได้สร้างโรงเรียนวิสุทธิวงศ์ขึ้น สอนระดับชั้น ป.๑ - ป. ๗ เชิญ

ซิสเตอร์ จากอำเภอท่าแร่ จังหวัดสกลนครมาอำนวยความสะดวกเรื่อยมา ในปี ๒๔๔๐ มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือนายบุญ

๒. ชื่อหมู่บ้าน ปากดง หมู่ที่ ๔

ปากดง หมายความว่า ปากทางเข้าหมู่บ้านมีป่าล้อมรอบทั้งสี่เป็นดงที่หนาทึบ จึงเรียกว่าบ้านปากดง

ประวัติความเป็นมา บ้านปากดงตั้งขึ้นเมื่อเดือนอ้าย ปีชวด พ .ศ.๒๔๙๔ เป็นหมู่ที่ ๗ ตำบลดงเย็น อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี มีนายอินทร์ ชื่นตา นายหนู แสงโชติ อพยพญาติพี่น้องจากบ้านห้วยแล้ง ตำบลทรายมูล อำเภอไชยศรี จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งหมู่บ้านนี้ขึ้นว่า “บ้านปากดง” มีนายสวด ผลทรัพย์ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

๓. ชื่อหมู่บ้าน หนองแต้ หมู่ที่ ๕

หนองแต้ หมายความว่า หมู่บ้านตั้งชื่อตามต้นมะค่าแต้ ซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็ง อยู่กลางหนองน้ำ ปัจจุบันถูกตัดทิ้งเนื่องจากขุดลอกหนอง ในบริเวณวัดศรีสมบุญบ้านหนองแต้ ซึ่งเป็นหนองสาธารณะประโยชน์ของชาวบ้าน

ประวัติความเป็นมา บ้านหนองแต้เริ่มก่อตั้งปี พ.ศ. ๒๕๐๒ มีคนกลุ่มแรกที่เข้ามาอาศัยอยู่เป็นผู้คนอพยพจากจังหวัดต่างๆ เช่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด ขอนแก่น ผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือนายบุญ ลากแนน

๔. ชื่อหมู่บ้าน ไชคอำนวย หมู่ที่ ๖

ไชคอำนวย หมายถึงความโชคดี อำนวยความสะดวกสบาย เกือบทุกด้านในการดำรงชีวิตของคนในหมู่บ้าน

ประวัติความเป็นมา บ้านไชคอำนวย ตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ซึ่งแรกเริ่มพื้นที่ของหมู่บ้านเต็มไปด้วย ป่าส้มโอมอง คนทั่วไปเรียกว่าบ้านป่าโอมอง ผู้ที่เริ่มตั้งหมู่บ้านคือนายจ้อย สีหิน และนายพิมพ์ มาลาศรี ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๑๒ จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นบ้านไชคอำนวย ผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือนายเคน ธรรมสงฆ์

๕. ชื่อหมู่บ้าน นาจาน หมู่ที่ ๗ ตำบลโพหนอง

นาจาน หมายความว่า ที่ทุ่งนาของหมู่บ้านแห่งนี้ มีต้นจาน (ดอกทองกวาว) เป็นแถวตามทุ่งนา ดอกบานสวยงามมาก เมื่อตั้งชื่อหมู่บ้านจึงได้ชื่อว่า บ้านนาจาน

ประวัติความเป็นมา ปี พ.ศ. ๒๔๙๑ คนกลุ่มแรกที่มาก่อตั้งบ้านเรือนคือนายสุกรี แส่นบาลี นายสีทา แส่นบาลี และครอบครัวนายคำตา ศรีจงชัย ซึ่งได้ย้ายมาจากอำเภอหนองหาน เริ่มตั้งบ้านเรือนเป็นที่อยู่อาศัยมั่นคง ผู้คนเพิ่มมากขึ้นจึงตั้งเป็นหมู่บ้าน

๖. ชื่อหมู่บ้าน โนนสำราญ หมู่ที่ ๘

บ้านโนนสำราญ ผู้คนทั่วไปเรียกว่าบ้านไก่อ่เล้าหรือบ้านโรงเรียน เพราะเป็นที่ตั้งของโรงเรียนบ้านนาจาน มีความหมายว่า เป็นหมู่บ้านที่มีความสุขสำราญดี

ประวัติความเป็นมา เป็นชื่อใหม่ที่บ้านโนนสำราญ จนทุกวันนี้

๗. ชื่อหมู่บ้าน ผาง หมู่ที่ ๙

บ้านผาง หมายความว่า ที่ตั้งของหมู่บ้านมีต้นผางเป็นจำนวนมากและเป็นลักษณะเด่นของหมู่บ้าน เมื่อมีการตั้งหมู่บ้าน จึงเรียกว่า บ้านผาง

ประวัติความเป็นมา บ้านผาง ตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๐ โดยมีผู้อพยพมาจากจังหวัดยโสธร จำนวน ๓ ครอบครัว มารวมกับราษฎรที่ย้ายมาจากบ้านโพธิ์และบ้านผึ่ง ตำบลนาไหม จำนวน ๔ - ๕ ครอบครัว ปี พ.ศ. ๒๔๔๔ ได้ตั้งบ้านเรือนเป็นหมู่บ้านมั่นคงที่ป่าช้าโคกนาโน ต่อมาได้ตั้งหมู่บ้าน ถูกตั้งจากทางราชการและให้ชื่อว่า บ้านผาง

๘. ชื่อหมู่บ้าน บ้านดงคำพัฒนา หมู่ที่ ๑๐

ดงคำ หมายความว่า บริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านเป็นป่ามีต้นคำจำนวนมาก จนเรียกว่าเป็นดงคำ (ต้นคำคือพืชที่ชาวอีสานนำมาสานเป็นกระติบข้าวเหนียว)

พัฒนา หมายความว่า หมู่บ้านแห่งนี้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปในทางที่ดีเพราะแต่ก่อนเป็นดงป่าทึบแต่ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านที่ได้รับการพัฒนาเป็นอย่างดี

ประวัติความเป็นมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ นายชำนาญ จันปุ่มและนายพรมมา ดอชนะ ทั้งสองคนย้ายครอบครัวจากบ้านดุงมาทำไร่ทำนาในพื้นที่แห่งนี้ หลังจากนั้นผู้คนย้ายเข้ามาอยู่รวมกันจำนวนหลายครอบครัว จึงตั้งเป็นหมู่บ้านชื่อว่า “บ้านบวมคำ” เป็นบ้านผากของบ้านผางหมู่ที่ ๙ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้ขอตั้งเป็นหมู่บ้านที่ถูกตั้งจากทางราชการและเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเป็น “บ้านดงคำพัฒนา” หมู่ที่ ๑๐ ต.โพธิ์สูง

๙. ชื่อหมู่บ้าน สุขสบาย หมู่ที่ ๑๒

สุขสบาย หมายความว่า เป็นหมู่บ้านที่ราษฎรอยู่กันอย่างมีความสุข สะดวกสบายทุกประการ ทั้งด้านที่อยู่อาศัย การทำมาหากิน

ประวัติความเป็นมา

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้มีฟอ บุญมา หนองแบกซึ่งเป็นราษฎรบ้านดงแดนเมือง ตำบลศรีสุทโธ อำเภอบ้านดุง มีที่ทำกินประมาณ ๑๐๐ ไร่อยู่ในบริเวณห้วยหินห่อม ได้ชักชวนญาติพี่น้องมาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณที่ไร่ เมื่อมีบ้านเรือนเป็นมั่นคงแล้วได้ชักชวนเพื่อนบ้านที่มีที่ดินทำกินจำนวนมากบริจาครวม ๒๐ ไร่ ให้แก่ผู้ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองเพื่อตั้งหมู่บ้าน โดยผู้ที่เข้ามาจับจองอยู่ไม่มีสิทธิ์ขายที่ดินแต่ให้ใช้ประกอบการทำมาหากินเท่านั้น ผู้คนที่มาอยู่อาศัยต่างมีความสุข และตั้งชื่อหมู่บ้านว่า สุขสบาย

จากผลการศึกษาภูมินามของหมู่บ้าน ในเขตตำบลโพนสูง จำนวน ๙ นามเรียกขาน จาก ๑๒ หมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน จำนวน ๕ นามเรียกขาน และตั้งตามชื่ออื่นๆ ๔ นามเรียกขาน ตามตารางสรุป

ตารางสรุปความเป็นมาหรือแหล่งที่มาและความหมายภูมิลำเนาของหมู่บ้าน ในเขตตำบลโพนสูง

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	แหล่งที่มาของชื่อหมู่บ้าน			อื่นๆ	หมายเหตุ
		สภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อม	ประวัติศาสตร์ของชุมชน	ตำนานหรือนิทานพื้นบ้าน		
๑. บ้านโพนสูงสวัสดิ์โพนสูงเหนือ,ใต้	๑,๒,๓	✓				
๒. บ้านปากดง,ปากดงเหนือ	๔,๑๑	✓				
๓. บ้านหนองแต้	๕	✓				
๔. บ้านโชคอำนวย	๖				✓	
๕. บ้านนาจาน	๗	✓				
๖. บ้านโนนสำราญ	๘				✓	
๗. บ้านฝาง	๙	✓				
๘. บ้านดงคำพัฒนา	๑๐				✓	
๙. บ้านสุขสบาย	๑๒				✓	
รวม	๑๒	๕			๔	

ตำบลบ้านม่วง

๑. ชื่อหมู่บ้าน บ้านม่วง หมู่ที่ ๑

บ้านม่วง หมายความว่า ก่อนจะตั้งหมู่บ้านนี้ มีต้นมะม่วงขนาดวัดรอบ ๒๕๐ เซนติเมตร และเป็นที่น่าประหลาดใจ เพราะจะเป็นที่อยู่อาศัยได้อย่างถาวร จึงได้ตั้งหมู่บ้านขึ้นให้ชื่อว่า บ้านม่วง

ประวัติความเป็นมา บ้านม่วง ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ เดิมตั้งอยู่ที่บ้านเมืองไพร ต่อมาได้เกิดโรคระบาดจึงอพยพมาตั้งบ้านใหม่ที่บ้านดอนกลอย และอยู่กันเรื่อยมาเป็นระยะเวลาประมาณ ๑๔ ปีบางกลุ่มก็ตั้งหมู่บ้านขึ้นเป็นมั่นคง บางกลุ่มอพยพกลับไปอยู่บ้านเดิม และตั้งชื่อว่าบ้านม่วงเพราะมีต้นมะม่วงที่ใหญ่เด่นเป็นสง่า

๒. ชื่อหมู่บ้าน เมืองไพร หมู่ที่ ๒

บ้านเมืองไพร หมายความว่า หมู่บ้านที่ตั้งอยู่กลางดงพงไพร เมื่อเป็นหมู่บ้านมั่นคง จึงตั้งชื่อบ้านว่าบ้านเมืองไพร

ประวัติความเป็นมา บ้านเมืองไพรตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๓๙ ขึ้นตรงกับ ต.อ้อมกอ อ.หนองหาน จ.อุดรธานี อยู่กันระยะหนึ่งได้มีสองหญิงจะเป็นเทพหรือผีสาวก็ไม่ทราบ เข้ามาเยี่ยมพี่มทอผ้ากับราษฎรบ้านเมืองไพร แต่สองหญิงนั้นไม่ยอมกลับ ขอนอนพักค้างคืนด้วย แต่พอตกเย็นเจ้าของบ้านได้จัดที่นอนให้สองหญิง แต่ก็ไม่ยอมนอน อยากนอนที่พะเนียด เจ้าของบ้านก็จัดให้แต่ก็แปลกใจ พอตกตีเจ้าของบ้านได้จุดตะเกียงไปดู เห็นเป็นงูตัวใหญ่สองตัวนอนขดอยู่ พอตื่นเช้าสองสาวก็ลากลับ เจ้าของบ้านก็ตามไปส่งสองสาวก็เดินลงวังน้ำที่ลำห้วยข้างบ้านหายไปพร้อมพี่มทอผ้า อีกไม่นานก็นำพี่มทอผ้ามาส่งเหมือนเดิม จากนั้นไม่นานบ้านเมืองไพรก็เดือดร้อนไม่ทราบสาเหตุ จึงพากันอพยพไปตั้งบ้านใหม่ชื่อบ้าน ดอนกลอย มีนายดำ คงบุญมา เป็นผู้ใหญ่บ้าน ตั้งอยู่ประมาณ ๒๐ ปี ก็อพยพกลับมาที่บ้านเมืองไพรอีกครั้งหนึ่ง

๓. ชื่อหมู่บ้าน กมลศิลป์ หมู่ที่ ๓

กมลศิลป์ หมายความว่า ตั้งชื่อเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ครูกรมล บัวสมบุรา ซึ่งเป็นผู้นำชาวบ้านในการพัฒนาและตั้งเป็นหมู่บ้าน โดยนำเอาชื่อคำว่า กมลเป็นคำนำ ส่วนคำว่าศิลป์ มาจากคำว่าศิลปะ เพราะครูเป็นผู้มีความคิดกว้างไกล วางรูปแบบหมู่บ้านเป็นอย่างดี

ประวัติความเป็นมา บ้านกมลศิลป์เดิมตั้งอยู่ที่โคกหนองโก โดยมีพ่อครูกรมล บัวสมบุรา เป็นผู้นำชาวบ้านไปตั้งหมู่บ้านอยู่ที่ของพ่อครูกรมล ท่านเสียสละที่ดินให้ตั้งเป็นหมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ หลังจากนั้นก็มีผู้คนย้ายออกมาอยู่รวมกันเพิ่มมากขึ้น และปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ทางการก็ให้ตั้งเป็นหมู่บ้าน ชาวบ้านเห็นว่าพ่อครูกรมลเป็นผู้ที่นำพาตั้งหมู่บ้าน เลยตั้งชื่อบ้านว่า บ้านกมลศิลป์ หมู่ที่ ๔ ตำบลดงเย็น มีนายทอง ดวงใจ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

๔. ชื่อหมู่บ้าน สามัคคี หมู่ที่ ๔

สามัคคี หมายความว่า การรวมพลัง ความร่วมมือ ร่วมใจของคนในหมู่บ้าน

ประวัติความเป็นมา บ้านสามัคคี เดิมขึ้นตรงกับบ้านหนองสว่าง หมู่ที่ ๖ แต่ด้วยความไม่สะดวกในการเดินทางไปไธนา จึงได้พากันอพยพมาอยู่ตามหัวไร่ปลายนาของตนเอง โดยมีพ่อคำดี ศรีชนะ และพ่อคำ ศรีมะพันธ์ เลียสละที่ดินให้เป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนที่อพยพมาอยู่ด้วย และเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้าน และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้มีการเลือกผู้ใหญ่บ้านและนายคำ ศรีมะพันธ์ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

๕. ชื่อหมู่บ้าน ศรีเมือง หมู่ที่ ๕

ศรี มาจากนามสกุลของนายนวล พันธุ์ศรี ผู้ริเริ่มนำพาญาติพี่น้องมาตั้งบ้านเรือน

เมือง หมายความว่า เพื่อเกียรติและศรีของชาวบ้านทุกคนที่ได้มาอยู่ในดินแดนเมืองเก่า คำชะโนด จึงนำคำว่าเมืองมารวมกับคำว่า ศรี ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านศรีเมือง

ประวัติความเป็นมา บ้านศรีเมือง ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖ แต่ก่อนเป็นป่าดงดิบ มีสัตว์ป่ามากมาย อีกทั้งเป็นพื้นที่สีแดง จากภัยคอมมิวนิสต์ ต่อมาได้พัฒนาหมู่บ้านเป็นที่อยู่อาศัยอยู่ด้วยกันด้วยความสงบสุข คนในหมู่บ้านมี ๔ เผ่าพันธุ์คือชาวลาวอีสาน ชาวภูไท ชาวเขมร ชาวเผ่าญ้อ แล้วทั้งสิ้นเผ่าพันธุ์นี้ก็ร่วมกันพัฒนาจนเป็นหมู่บ้านที่ดี

๖. ชื่อหมู่บ้าน หนองสว่าง หมู่ที่ ๖

บ้านหนองสว่างเดิมเรียกว่าบ้านหนองซุ่มซุ่ม เพราะว่ามีสัตว์มาซุ่มกินน้ำที่หนองใกล้หมู่บ้าน (ซุ่มเป็นภาษาอีสานซึ่งแปลว่าซุ่มนุ่มนกัน) ที่บริเวณหนองซุ่มซุ่ม ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นบ้านหนองสว่าง เพราะได้มีการพัฒนาบ้านให้มีความเจริญรุ่งเรือง

ประวัติความเป็นมา บ้านหนองสว่างได้ก่อตั้งขึ้นประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๓ มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อนายคำดี ศรีชนะ ตั้งหมู่บ้านครั้งแรกอยู่ที่นาแคนบริเวณดงซุ่มซุ่ม และย้ายมาก่อตั้งที่โคกป่าดิว (ในปัจจุบัน) อยู่ใกล้บริเวณหนองซุ่มซุ่ม และได้พัฒนาสร้างบ้านเรือน วัด โรงเรียน มีความเจริญสู่หมู่บ้านเรื่อยมา

๗. ชื่อหมู่บ้าน หนองสวรรค์ หมู่ที่ ๗

บ้านหนองสวรรค์ หมายความว่า หมู่บ้านแห่งนี้มีหนองน้ำอันเป็นซุ่มนุ่มนของสัตว์มากมายหลายชนิดมารวมกันดื่มกินน้ำและทิวทัศน์สวยงาม เป็นแหล่งน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ เปรียบเสมือนสวรรค์ จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองสวรรค์

ประวัติความเป็นมา บ้านหนองสวรรค์ แต่ก่อนอยู่ในการปกครองของบ้านหนองสว่าง ต่อมาราษฎรมีจำนวนเพิ่มขึ้น จึงได้ทำการแยกเป็น ๒ หมู่บ้าน คือบ้านหนองสว่าง และบ้านหนองสวรรค์มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อนายบุญ ลินธุสนธ์

๘. ชื่อหมู่บ้าน ศรีวัฒนา หมู่ที่ ๘

ศรี หมายถึง เจ้าปู่ศรีสุทโธเมืองคำชะโนด ดินแดนพญานาค

วัฒนา หมายถึง ความเจริญ ความมั่นคงของหมู่บ้าน เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกัน จึงมีความหมายว่า หมู่บ้านอันเป็นลูกหลานของเจ้าปู่ศรีสุทโธผู้มีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคง

ประวัติความเป็นมา บ้านศรีวัฒนา เดิมผู้คนทั่วไปเรียกหมู่บ้านนกชี่ เพราะมีต้นผักชี่ขนาดใหญ่สวยงามมาก และปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้ตั้งหมู่บ้านขึ้นมีอยู่ ๖ ครัวเรือนที่ร่วมกันตั้งบ้านและตั้งชื่อบ้านนกชี่ พอถึง พ.ศ. ๒๕๒๔ ได้ตั้งหมู่บ้านถูกต้องจากทางราชการ และทำการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านเป็นคนแรกคือนายไหล พลเยี่ยม และเปลี่ยนชื่อบ้านนกชี่เป็นบ้านศรีวัฒนา

๙. ชื่อหมู่บ้าน บ้านม่วงเหนือ หมู่ที่ ๙

บ้านม่วงเหนือมีความหมายเดียวกับบ้านม่วง หมู่ที่ ๑ ตำบลบ้านม่วง

ประวัติความเป็นมา เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๖ นายจันดา กุลสุวรรณ อดีตกำนันตำบลบ้านม่วง ขอแยกบ้านม่วง หมู่ที่ ๑ ตำบลบ้านม่วง เป็น ๒ หมู่บ้านเพราะมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ซึ่งขณะนั้นตำบลบ้านม่วงมี ๘ หมู่บ้าน จึงทำให้มีหมู่บ้านเพิ่มคือบ้านม่วงเหนือ หมู่ที่ ๙ โดยอาศัยถนนภายในหมู่บ้านเป็นเส้นแบ่งเขตแดน

๑๐ ชื่อหมู่บ้าน ศรีเมืองใต้ หมู่ที่ ๑๐

มีความหมายเช่นเดียวกับบ้านศรีเมือง หมู่ที่ ๕

ประวัติความเป็นมา บ้านศรีเมืองใต้แยกหมู่บ้านออกมาจากบ้านศรีเมือง หมู่ที่ ๕ เมื่อปี พ.ศ. เนื่องจากมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น

๑๑. ชื่อหมู่บ้าน บ้านโนนเมือง หมู่ที่ ๑๑

โนน หมายความว่า เป็นที่สูง ที่เนิน น้ำท่วมไม่ถึง

เมือง หมายความว่า สถานที่ตั้งเมืองพญานาคเจ้าปู่ศรีสุทโธ คำชะโนด

จึงเรียกว่าบ้านโนนเมือง

ประวัติความเป็นมา ประวัติความเป็นมาก่อนที่จะมาเป็นบ้านโนนเมือง เนื่องจากมีประชาชนเคารพนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์คำชะโนดเป็นจำนวนมาก จึงอยากจะทำตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้เพื่อความเป็นสิริมงคล ซึ่งประชาชนส่วนหนึ่งอพยพจากอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนครเข้ามาอยู่ประมาณ ๔ - ๕ ครัวเรือน หลังจากนั้นก็มีประชาชนอพยพตามกันมาเรื่อยๆ และเพิ่มมากขึ้น ก็เลยจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน ให้ชื่อว่าบ้านโนนเมือง

๑๒. ชื่อหมู่บ้าน หนองหว้า หมู่ที่ ๑๒

หนองหว้า หมายความว่า หมู่บ้านที่ตั้งมีหนองน้ำอยู่กลางหมู่บ้าน และต้นหว้าขึ้นอยู่รอบ

หนอง เรียกว่าหนองหว้า เมื่อตั้งเป็นหมู่บ้านจึงเรียกว่า บ้านหนองหว้า

ประวัติความเป็นมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ชาวบ้านม่วง ได้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ตามทีนาของตนเองและอยู่ใกล้กับบริเวณหนองน้ำชื่อหนองหว่า เนื่องจากไกลเดินทางลำบาก หลังจากนั้นหลาย ๆ ครอบครัวได้ชักชวนกันออกมาตั้งบ้านเรือนเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งผู้คนจากต่างถิ่นก็ย้ายมาอาศัยอยู่ด้วย จึงได้ทำการขอตั้งเป็นหมู่บ้าน เป็นบ้านหนองหว่า หมู่ที่ ๑๒ ตำบลบ้านม่วง

จากผลการศึกษาภูมินามของหมู่บ้าน ในเขตตำบลบ้านม่วง จำนวน ๑๒ นามเรียกขาน จาก ๑๒ หมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน จำนวน ๕

นามเรียกขาน ตั้งตามประวัติศาสตร์ชุมชน จำนวน ๔ นามเรียกขาน และตั้งตามชื่ออื่น ๆ ๓ นามเรียกขาน ตามตารางสรุป

ตารางสรุปความเป็นมาหรือแหล่งที่มาและความหมายภูมิลำเนาของหมู่บ้าน ในเขตตำบลบ้านม่วง

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	แหล่งที่มาของชื่อหมู่บ้าน			อื่นๆ	หมายเหตุ
		สภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อม	ประวัติศาสตร์ของชุมชน	ตำนานหรือนิทานพื้นบ้าน		
๑. บ้านม่วง	๑	✓				
๒. บ้านเมืองไพร	๒	✓				
๓. บ้านกมลศิลป์	๓		✓			
๔. บ้านสามัคคี	๔				✓	
๕. บ้านศรีเมือง	๕		✓			
๖. บ้านหนองสว่าง	๖				✓	
๗. บ้านหนองสวรรค์	๗				✓	
๘. บ้านศรีวัฒนา	๘		✓			
๙. บ้านม่วงเหนือ	๙	✓				
๑๐. บ้านศรีเมืองใต้	๑๐		✓			
๑๑. บ้านโนนเมือง	๑๑	✓				
๑๒. บ้านหนองหว่า	๑๒	✓				
รวม	๑๒	๕	๔		๓	

ตำบลบ้านตาด

๑. ชื่อหมู่บ้าน บ้านตาด หมู่ที่ ๑

บ้านตาดหมายความว่า หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ใกล้ลำห้วยที่มีตาดหิน หรือแก่งหินกั้นลำห้วยที่มีน้ำไหลผ่านตลอดปี บ้านตาดก่อนมีการตั้งชื่อหมู่บ้าน เรียกกันว่าบ้านตาดไฮเนื่องจากว่าบริเวณตาดหินใกล้ที่ตั้งหมู่บ้านมีต้นไฮ(ไทรป่า)ขนาดใหญ่เกิดที่บริเวณนั้น จึงให้ชื่อว่า บ้านตาด มาจนปัจจุบัน

ประวัติความเป็นมา บ้านตาดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๐ โดยนายเคน สิทธิพรหมและนายดี ตาลโกนกุล ได้นำครอบครัวอพยพมาจากบ้านบุญมี ตำบลสะแบง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี มาตั้งบ้านเรือนเพื่อทำการเกษตรที่ฝั่งลำห้วยทวน ต่อมา มีราษฎรอพยพมาจากจังหวัดอุบลราชธานี และบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี มาตั้งบ้านเรือนเพิ่มขึ้น เมื่อมีประชาชนมากพอจึงได้ขอตั้งชื่อหมู่บ้านโดยให้ชื่อว่า บ้านตาด หมู่ที่ ๖ ตำบลดงเย็น อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ต่อมา มีการแบ่งเขตการปกครองใหม่ เป็นบ้านตาด หมู่ที่ ๙ ตำบลอ้อมกอก อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี และปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ได้ตั้งเป็นบ้านตาด หมู่ที่ ๑ ตำบลบ้านตาด อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี จนถึงปัจจุบันนับจนถึงขณะนี้ผู้ใหญ่บ้านปกครองหมู่บ้านรวม ๑๓ คน

๒. ชื่อหมู่บ้าน โนนทองกลาง หมู่ที่ ๒

โนน หมายความว่า ที่เนิน ที่สูง ซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่บ้าน

ทองกลาง หมายความว่า บริเวณตั้งหมู่บ้าน มีดินทองกลางอยู่จำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนนทองกลาง

ประวัติความเป็นมา บ้านโนนทองกลาง หมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านตาดก่อตั้งเมื่อ ปี พ .ศ. ๒๔๙๔ มีชื่อเรียกว่าบ้านตาดน้อย เพราะอยู่ในการปกครองของบ้านตาด ต่อมาเมื่อปี พ .ศ. ๒๕๑๒ ได้แยกหมู่บ้านจากบ้านตาด เป็นหมู่บ้านโนนทองกลาง

๓. ชื่อหมู่บ้าน โคกกลางเหนือ หมู่ที่ ๓

โคก หมายความว่า หมู่บ้านตั้งอยู่บนที่สูง ลักษณะภูมิประเทศเป็นโนนสูงหรือเป็นโคก ลักษณะตั้งอยู่ตรงกลางที่ลุ่มและดงจึงได้ชื่อว่าโคกกลาง

ประวัติความเป็นมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้มีราษฎรอพยพมาจากถิ่นอื่นและจับจองที่ดินทำกินเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ จำนวน ๑๕ ครัวเรือน และปี พ .ศ. ๒๕๐๓ ผู้คนได้อพยพมาจากจังหวัดร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ ขอนแก่นเพิ่มมากขึ้นจึงได้ตั้งเป็นหมู่บ้านโคกกลาง

๔. ชื่อหมู่บ้าน โคกกลางใต้ หมู่ที่ ๔

เมื่อปี พ.ศ ๒๕๐๓ หมู่บ้านโคกกลาง มีราษฎรเพิ่มมากขึ้น ทางราชการจึงแยกเป็น ๒ หมู่บ้าน คือบ้านโคกกลางเหนือและโคกกลางใต้ เพื่อการปกครองที่ทั่วถึง โดยอาศัยแบ่งเส้นยาวตามทิศตะวันตก - ตะวันออก จึงเป็นโคกกลางเหนือ โคกกลางใต้

๕. ชื่อหมู่บ้าน สมวิไล หมู่ที่ ๕

เนื่องจากผู้ก่อตั้งหมู่บ้าน ชื่อนายสมกับนายวิไล เมื่อมีการตั้งหมู่บ้าน จึงนำชื่อของบุคคลทั้งสองมาตั้งเพื่อเป็นอนุสรณ์ ซึ่งมีชื่อว่า บ้านสมวิไล

ประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน บ้านสมวิไลก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ถึงปัจจุบันก่อตั้งมาแล้ว ๔๕ ปี

๖. ชื่อหมู่บ้าน โนนสวรรค์ หมู่ที่ ๖

เป็นหมู่บ้านที่มีลำห้วยอยู่รอบหมู่บ้าน เช่น ลำห้วยทวน ลำห้วยตุ ลำห้วยทวน ลำห้วยคำ โนนหมู่บ้านเต็มไปด้วย ลิ่นจี่ป่า มะไฟ เป็นต้น

ประวัติความเป็นมา บ้านโนนสวรรค์เดิมชื่อบ้านดงตำแย ความเป็นมาของหมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้ค้นพบวัตถุโบราณ ทองสำริด ไหลสาย ลูกปัด แบบบ้านเชียง ปัจจุบันมีราษฎรเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่จนถึงปัจจุบันมีครัวเรือนทั้งสิ้น ๖๓ หลังคาเรือน

๗. ชื่อหมู่บ้าน จีว หมู่ที่ ๗

บ้านจีว เมื่อครั้งตั้งหมู่บ้านบนที่โนน ใกล้เคียงกับหนองจีว ระหว่างทางเข้าหมู่บ้านมีต้นจีวแดง เป็นทิวแถวจำนวนมาก จึงได้เรียกนามว่าบ้านจีว จนถึงปัจจุบัน

ประวัติความเป็นมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๑ นายเนาวิ เจริญผล เป็นผู้นำชาวบ้านมาก่อตั้งบ้านเรือนมีจำนวน ๙ ครัวเรือน และมีครัวเรือนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จึงได้ตั้งหมู่บ้าน ตามลำดับ

๘. ชื่อหมู่บ้าน บ้านมีชัย หมู่ที่ ๘

มีชัย หมายความว่า ได้รับชัยชนะ ในทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นด้านการประกอบอาชีพ ทำมาหากิน การดำรงชีวิต

ประวัติความเป็นมา ชาวบ้านมีชัย เดิมเป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ที่บ้านจีว แต่ได้ย้ายครัวเรือนมาปลูกอยู่ในที่นาของตนเอง ซึ่งที่นาที่ไร่ดังกล่าวเป็นโคก ที่ดอนแห้งแล้ง มีจำนวนครัวเรือนที่ย้ายมาครั้งแรกจำนวน ๕ - ๖ ครัวเรือน นำโดยนายคำหล้า ศรีสุชา หลังจากนั้นก็มีชาวบ้านย้ายมาอาศัยเพิ่มจำนวนมากขึ้น จึงขอตั้งเป็นหมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๒ มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือนายจันทร์ สมสนุก ให้ชื่อหมู่บ้านว่าบ้านมีชัย เพื่อให้ได้รับชัยชนะจากความทุกข์ยาก ชนะในโรครภัยไข้เจ็บอย่ามาเบียดเบียน เพราะที่ตั้งหมู่บ้านเป็นโคก การประกอบอาชีพก็ลำบาก จึงตั้งชื่อเพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่หมู่บ้าน

๙. ชื่อหมู่บ้าน คำภูเงิน หมู่ที่ ๙

คำ หมายความว่า ที่บริเวณตั้งหมู่บ้านมีแหล่งน้ำซับน้ำซึมแห่งหนึ่ง กว้างประมาณ ๒๐วาเศษ ยาวประมาณ ๔๐ วาเศษ อีกทั้ง มีชาวบ้านคนหนึ่งได้ฝันว่ามีเจ้าที่ชื่อนางคำภู และนางคำเงิน มาเข้าฝันหากจะมาอาศัยอยู่บริเวณแห่งนี้ ต้องอยู่กันอย่างสามัคคีอย่าได้ทะเลาะกัน หากไม่เป็นไปตาม

ที่ว่าไว้จะทำให้ผู้คนในหมู่บ้านเกิดความเดือดร้อน ทำให้ชาวบ้านเคารพยำเกรง และเป็นที่น่าเกลียดของชาวบ้านเรื่อยมา เมื่อมีการตั้งหมู่บ้านจึงนำคำของเจ้าที่ทั้งสองมารวมกัน ตั้งชื่อว่าบ้านคำภูเงิน

ประวัติความเป็นมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๖ มีครอบครัวนายหาและนางทองแดง วิสาระพันธ์ พร้อมบุตรหลานได้ย้ายครัวเรือนออกมาทำไร่นาและตีเหล็กที่บริเวณแห่งนี้ หลังจากนั้นก็มีครอบครัวอื่นย้ายตามกันมา เช่นมาจาก บ้านโนนสำราญ ทำให้มีจำนวนครัวเรือนเพิ่มขึ้น จึงได้ตั้งเป็นหมู่บ้าน โดยมี นายสุนทร เสกใส เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

๑๐. ชื่อหมู่บ้าน โนนผักหวาน หมู่ที่ ๑๐

ความหมายของหมู่บ้านโนนผักหวานก่อนมีป่ารกมาก และมีต้นผักหวาน ทั้งต้นเล็กต้นใหญ่ ขึ้นอยู่มากมาย จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนนผักหวาน

ประวัติความเป็นมา แต่ก่อนมีผู้คนย้ายมาจากจังหวัดต่างๆ มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านนาจาน ก่อน พ.ศ. ๒๕๑๓ ชาวบ้านเหล่านี้จึงปรึกษารื้อกันว่าจะไปตั้งบ้านใหม่ ตรงบริเวณห้วยทวน ตกลงกันได้แล้วจึงออกมาจับจองที่ดินไว้สำหรับปลูกบ้าน แรกๆมีอยู่ ๓ หลังคาเรือนต่อมาจึงมีคนอพยพตามมาเรื่อยๆ จนปัจจุบันมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น ๓๕ ครัวเรือน

จากผลการศึกษาภูมินามของหมู่บ้าน ในเขตตำบลบ้านตาต จำนวน ๙ นามเรียกขาน จาก ๑๐ หมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน จำนวน ๖ นามเรียกขาน ตั้งตามประวัติศาสตร์ชุมชน จำนวน ๒ นามเรียกขาน และตั้งตามชื่ออื่นๆ ๑ นามเรียกขาน ตามตารางสรุป

ตารางสรุปความเป็นมาหรือแหล่งที่มาและความหมายภูมิสำเนาของหมู่บ้าน ในเขตตำบลตาต

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	แหล่งที่มาของชื่อหมู่บ้าน			อื่นๆ	หมายเหตุ
		สภาพ ภูมิศาสตร์และ สภาพแวดล้อม	ประวัติศาสตร์ ของชุมชน	ตำนานหรือ นิทานพื้นบ้าน		
๑. บ้านตาต	๑	✓				
๒. บ้านโนนทองกลาง	๒	✓				
๓. บ้านโคกกลางเหนือ,ใต้	๓,๔	✓				
๔. บ้านสมวิไล	๕		✓			
๕. บ้านโนนสวรรค์	๖	✓				
๖. บ้านจิว	๗	✓				
๗. บ้านมีชัย	๘				✓	มงคลนาม
๘. บ้านคำภูเงิน	๙		✓			
๙. บ้านโนนผักหวาน	๑๐	✓				
รวม	๑๐	๖	๒		๑	

ตำบลอ้อมกอก

๑. ชื่อหมู่บ้าน อ้อมกอก หมู่ที่ ๑

อ้อมกอก หมายความว่า มีกอไผ่มีหนองน้ำรอบหมู่บ้าน

ประวัติความเป็นมา เมื่อก่อนประมาณ ๑๐๐ กว่าปีมาแล้วตามที่ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าให้ฟังว่ามี
ขโมยออกอาละวาดในหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงพร้อมใจกันปลูกกอไผ่อ้อม (อ้อมภาษาอีสานหมายถึงรอบ)
หมู่บ้านเพื่อป้องกันขโมย จึงทำให้มีกอไผ่อ้อมหมู่บ้านและหนองน้ำ เมื่อตั้งชื่อบ้านจึงตั้งว่าบ้านอ้อมกอก

๒. ชื่อหมู่บ้าน ดงดารา หมู่ที่ ๒

ดง หมายความว่า ที่ตั้งของหมู่บ้านมีป่าดงดิบเป็นพื้นที่กว้างใหญ่มาก

ดารา หมายถึง เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๓ หมู่บ้านแห่งนี้มีหญิงสาวสวยงามมากจนเป็นที่เลื่อง
ลือ จึงตั้งชื่อว่า ดงดารา เมื่อรวมคำเข้าด้วยกันจึงหมายความว่า หมู่บ้านที่มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ถึงจะ
เป็นอยู่ในป่าดงก็มีหญิงงามเช่นกัน เปรียบได้ช่างเผือกเกิดจากป่านั่นเอง

ประวัติความเป็นมา บ้านดงดาราตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ ครั้งแรกมีราษฎรอพยพมาจาก
บ้านอ้อมกอก ต.ดงเย็น อ.หนองหาน จ.อุดรธานี จำนวน ๕ ครอบครัว โดยการนำของนายหล้า
คลังมารินทร์ กับนายดำ ชาวสนธิ มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ดอนโคกอิโต้ย และตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านโคกอิ
โต้ย ซึ่งเป็นหมู่บ้านฝากของบ้านอ้อมกอก จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๔๙๓ นายคำเภา มนตรีพิทักษ์ ครูใหญ่

โรงเรียนบ้านอ้อมกอกจึงเปลี่ยนชื่อบ้านใหม่ว่า บ้านดงดารา เพราะเป็นหมู่บ้านที่มีหญิงสาวงามมากจนเป็นที่เลื่องลือ

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๙๖ มีราษฎรจากถิ่นฐานอื่นอพยพมาอยู่เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีความอุดมสมบูรณ์ พ.ศ. ๒๕๐๔ ทางราชการประกาศเป็นตั่งกิ่งอำเภอบ้านดุง บ้านดงดาราจึงมาอยู่ในการปกครองของตำบลอ้อมกอก และได้ตั้งเป็นหมู่บ้านอย่างถูกต้องตามกฎหมายเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๐๔

๓. ชื่อหมู่บ้าน โศกคำไหล หมู่ที่ ๓

โศกคำไหล หมายความว่า ที่ตั้งของหมู่บ้านตั้งเป็นโคก หรือเนิน มีคำ ตามภาษาอีสาน เรียกว่า ที่น้ำซบ น้ำซึมตลอดปี เป็นน้ำที่เกิดจากธรรมชาติไหลผ่านหมู่บ้านผู้คนที่ดื่มกิน ไม่ขาดแคลน เมื่อตั้งชื่อหมู่บ้านจึงตั้งว่า บ้านโศกคำไหล

ประวัติความเป็นมา

ราษฎรบ้านโศกคำไหลได้ย้ายถิ่นฐานมาจากหมู่บ้านไผ่ล้อม ตั้งเป็นหมู่บ้าน ไม่ปรากฏหลักฐานเมื่อปีใด

๔. ชื่อหมู่บ้าน ไผ่ล้อม หมู่ที่ ๔

บ้านไผ่ล้อม เดิมก่อนมาตั้งหมู่บ้านจะมีกอไผ่ล้อมรอบหมู่บ้าน ต่อมาหมู่บ้านเสร็จเรียบร้อย ก็จะมีกอไผ่เป็นแนวรั้วล้อมหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อว่าหมู่บ้านไผ่ล้อม

ประวัติความเป็นมา บ้านไผ่ล้อม ตั้งมาแล้วประมาณ ๑๑๐ ปี มีคนอพยพมาครั้งแรกจาก จังหวัดอุบลราชธานี กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด อาชีพส่วนใหญ่ทำนา เลี้ยงสัตว์ ปลูกยางพารา นับถือ ศาสนาพุทธ

๕. ชื่อหมู่บ้าน โนนหอม หมู่ที่ ๕

โนน ภาษาอีสานเรียกว่า ที่เนิน ที่สูง แห่งนี้เต็มไปด้วยต้นไม้ เต็ง รัง ตามฤดูที่ออกดอกบาน จะส่งกลิ่นอบอวลไปทั่วบริเวณ เมื่อตั้งหมู่บ้าน จึงให้ชื่อว่า บ้านโนนหอม

ประวัติความเป็นมา ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ พ่อคำ เลิศจริยา พ่อเอี่ยม ฟ้าหยาด ได้อพยพมาจากขอนแก่นพ่อถิ่น เต้าทอง พ่อตัน พ่อจวนแก้ว พ่อแพง ย้ายมาจากบ้านไผ่ล้อม ร่วมกันตั้งหมู่บ้านอย่างเป็นทางการให้ชื่อว่า วงตอจิก ปี พ.ศ. ๒๔๙๙ จึงเปลี่ยนเป็นบ้านโนนหอม โดยมีคำ เลิศจริยาเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกหลังจากนั้นได้มีคนอพยพมาจากอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ชาวภูไทจากจังหวัดกาฬสินธุ์ อพยพย้ายมาอยู่รวมกันในหมู่บ้าน

๖. ชื่อหมู่บ้าน ศรีเจริญ หมู่ที่ ๖

ศรี มาจากชื่อนายบัวศรี คำรินทร์ เจริญมาจากชื่อนายเจริญ อังคะปาน ซึ่งบุคคลทั้งสองได้เป็นผู้นำชาวบ้านขอแยกหมู่บ้านจากบ้านอ้อมกอก เป็นหมู่บ้านใหม่ และมติที่ประชุมชาวบ้านจึงนำชื่อของบุคคลทั้งสองมาตั้งเป็นหมู่บ้าน ว่าศรีเจริญ ซึ่งหมายความว่า ความดีที่ไม่มีวันสิ้นสุด

ประวัติความเป็นมา เมื่อก่อนบ้านศรีเจริญรวมอยู่กับบ้านอ้อมกอก ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ราษฎรบ้านอ้อมกอกมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จึงได้แยกหมู่บ้านมาจากอ้อมกอก ตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านศรีเจริญ

๗. ชื่อหมู่บ้าน โนนสมบัติ หมู่ที่ ๗

โนน หมายความว่า ที่สูง ที่เนินน้ำท่วมไม่ถึง

สมบัติ หมายความว่า ตามประวัติบ้านโนนสมบัติเคยเป็นหมู่บ้านของขอม เพราะว่าในพื้นที่หมู่บ้านจะมีเครื่องปั้นดินเผาโบราณ และก้อนอิฐเต็มไปหมด ประมาณ ๒๐ ปีที่ผ่านมาชาวบ้านได้ขุดพบโครงกระดูกและไหหลายโบราณเป็นจำนวนมาก เป็นของมีค่าเก่าแก่ เมื่อตั้งหมู่บ้านจึงเรียกชื่อบ้านว่าโนนสมบัติ

ประวัติความเป็นมา บ้านโนนสมบัติเดิมรวมกับบ้านไผ่ล้อม ต่อมาปี ๒๕๑๐ ได้แยกจากหมู่บ้านไผ่ล้อมเป็นบ้านโนนสมบัติ มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือนายเม็ง ลังหาร

๘. ชื่อหมู่บ้าน บ้านเดชอุดม หมู่ที่ ๘

เดชอุดมหมายความว่า หมู่บ้านที่มีทั้งอำนาจและอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ

ประวัติความเป็นมา เดิมเป็นหมู่บ้านเดียวกันกับบ้านโนนหอม ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้มีการแบ่งแยกตั้งชื่อหมู่บ้านเดชอุดม

๙. ชื่อหมู่บ้าน โนนสมบูรณ์ หมู่ที่ ๙

บ้านโนนสมบูรณ์เดิมเป็นที่ราบสูง มีหนองน้ำตลอดปี เรียกว่า วังเรือหน้า พื้นที่เต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ มีน้ำกินน้ำใช้ตลอดทั้งปี จึงได้ตั้งชื่อเป็นโนนวังเรือหน้า ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นบ้าน โนนสมบูรณ์

ประวัติความเป็นมา มีบุคคลกลุ่มหนึ่งนำโดยนายคำพันธ์ พรหมโสภา นายเชย อินทะชัย นายอ่อน อุตตะทอง ได้ย้ายครอบครัวมาอาศัยตั้งบ้านเรือนอยู่เหนือหนองน้ำวังเรือหน้า ต่อมาได้มีราษฎรย้ายเข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มขึ้น และปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ทางกรมจึงได้ประกาศให้เป็นหมู่บ้านที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีนายคำพันธ์ พรหมโสภา เป็นผู้ใหญ่บ้าน คนแรก ปัจจุบัน นายบุญมา นรศรี

จากผลการศึกษาภูมินามของหมู่บ้าน ในเขตตำบลอ้อมกอก จำนวน ๙ นามเรียกขาน จาก ๙ หมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน จำนวน ๖ นามเรียกขาน ตั้งตามประวัติศาสตร์ชุมชน จำนวน ๒ นามเรียกขาน และตั้งตามชื่ออื่นๆ ๑ นามเรียกขาน ตามตารางสรุป

ตารางสรุปความเป็นมาหรือแหล่งที่มาและความหมายภูมินามของหมู่บ้าน ในเขตตำบลอ้อมกอก

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	แหล่งที่มาของชื่อหมู่บ้าน			อื่นๆ	หมายเหตุ
		สภาพภูมิศาสตร์ และ สภาพแวดล้อม	ประวัติศาสตร์ ของชุมชน	ตำนานหรือ นิทานพื้นบ้าน		
๑. บ้านอ้อมกอ	๑	✓				
๒. บ้านดงราดา	๒		✓			
๓. บ้านโคกคำไหล	๓	✓				
๔. บ้านไผ่ล้อม	๔	✓				
๕. บ้านโนนหอม	๕	✓				
๖. บ้านศรีเจริญ	๖		✓			
๗. บ้านโนนสมบัติ	๗	✓				
๘. บ้านเดชอุดม	๘				✓	
๙. บ้านโนนสมบูรณ์	๙	✓				
รวม	๙	๖	๒		๑	

ตำบลบ้านชัย

๑. ชื่อหมู่บ้าน บ้านชัย หมู่ที่ ๑

บ้านชัย หมายความว่า หมู่บ้านที่มีภูมิประเทศดี ประกอบการใดก็จะประสบผลสำเร็จ ประวัติความเป็นมา เมื่อหลายร้อยปีมาแล้วมีพ่อค้าควายต้อนควายฝูงใหญ่ จากแดนไกล จะนำลงไปขายที่ภาคกลางได้มาแวะพักระหว่างทางบริเวณแห่งนี้เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นทำเลดี เหมาะที่จะเป็นที่อยู่อาศัย คือมีลำห้วยคำปลาแก้งไหลผ่าน แหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ ภูมิประเทศเหมาะสม ในการป้องกันภัยจากโจรที่จะมาปล้นวัวควาย จึงได้พากันตั้งหมู่บ้าน ว่าบ้านชัย มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อ นายบุญมา ไม่ทราบนามสกุล

๒. ชื่อหมู่บ้าน บ้านทุ่ง หมู่ที่ ๒

ทุ่ง หมายความว่า รอบๆหมู่บ้านเป็นทุ่งนา จึงเรียกว่าบ้านทุ่ง ประวัติความเป็นมา ชาวบ้านทุ่งเดิมเป็นกลุ่มคนที่อพยพมาจากจังหวัดอุบลราชธานีมาตั้งถิ่นฐานรวมกับชาวอีสานตอนบน มีจำนวน ๗ ครอบครัว และเกิดภัยแล้ง ฝนไม่ตกตามฤดูกาลผู้คนอดอยาก พอถึงเดือนเมษายน ก็เกิดอัคคีภัยไฟไหม้บ้านหมดทั้ง ๗ หลัง จึงได้พากันอพยพไปตั้งบ้านเรือนทางทิศตะวันออกเป็นดงเนินสูง ประกอบอาชีพทำไร่ทำนา ฝนก็ตกต้องตามฤดูกาล แยกจากบ้านชัยโดยมีผู้ใหญ่บ้านคนแรก นายวัน ไม่ทราบนามสกุล

๓. ชื่อหมู่บ้าน กล้วย หมู่ที่ ๓

กล้วย หมายความว่า หมูบ้านที่มีปากกล้วยมาก เนื่องจากเมื่อครั้งมีการตั้งชื่อหมู่บ้านยังไม่ค่อยมีผู้คนปลูกกล้วย หาสวนกล้วยยาก และบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านเป็นเนินสูง ปรากฏว่ามีต้นกล้วย นานาพันธุ์อยู่เป็นจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้าน เป็นบ้านกล้วย

ประวัติความเป็นมา บ้านกล้วยเดิมเป็นที่ตั้งของเมืองครบุรีในสมัยขอมโบราณ ซึ่งเป็นสมัย ขอมรุ่งเรือง มีครบุรีเริ่มแรกที่ตั้งหมู่บ้านไม่ถึง ๒๐ ครัวเรือน ขึ้นกับอำเภอนองหาน โดยนายบุพ ผา ชันแก้วเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ต่อมาได้ย้ายหมู่บ้านข้ามลำห้วยวังหินขามาทางทิศตะวันตกห่าง จากที่เดิมประมาณ ๓๐๐ เมตร ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๐๖ นายพัฒนา ชัยศรีจันทร์ ได้พาครอบครัวย้ายมา จากจังหวัดขอนแก่นเข้ามาจับจองที่ดินทำกินบริเวณทิศใต้ของบ้านกล้วย ระหว่างห้วยวังหินขากับห้วย วังเดื่อน้ำ ซึ่งเป็นบริเวณที่สูงน้ำท่วมไม่ถึง ผู้คนที่อาศัยอยู่บ้านกล้วยเดิมเห็นว่าเป็นทำเลดีจึงได้ย้ายมา รวมกัน จนเป็นหมู่บ้านใหญ่ผู้คนเพิ่มขึ้น

๔. ชื่อหมู่บ้าน นาสีนวน หมู่ที่ ๔

นา หมายถึง ที่นาของนายสีนวน ไชยคำ ซึ่งเป็นผู้นำคนแรกที่ตั้งบ้านเรือน ก่อนที่จะมีผู้คน อพยพมาอาศัยอยู่ด้วย ซึ่งนายสีนวน มีที่นาจำนวนมากได้แบ่งและขายให้แก่ผู้มาอาศัยอยู่ด้วย

สีนวน หมายความว่า ชื่อของนายสีนวน ไชยคำ เมื่อตั้งชื่อหมู่บ้าน จึงนำความมารวมกันว่า นาสีนวน

ประวัติความเป็นมา เดิมมีนายคุณ นายท่อน และนายสีนวน อพยพมาจากบ้านถ่อนนา เพลิน อำเภอบึงบัวลักษ์ในปัจจุบัน มาตั้งหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๐ ต่อมา พ.ศ. ๒๕๑๔ ตั้งชื่อหมู่บ้าน เป็นทางการว่า บ้านนาสีนวน ผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือนายกวาง กุลสุวรรณ

๕. ชื่อหมู่บ้าน โนนสะอาด หมู่ที่ ๕

โนน หมายความว่า ที่เนิน ที่สูง เนื่องจากบริเวณตั้งหมู่บ้านเป็นโนนสูง ชาวบ้านขณะนั้นเลย ตั้งชื่อบ้านโนนสะอาด

ประวัติความเป็นมา บ้านโนนสะอาดมีผู้อพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนครั้งแรก ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ชื่อบ้านนาค้อ เนื่องจากหมู่บ้านตั้งอยู่ใกล้ริมห้วยนาค้อ ต่อมา ปี พ.ศ.๒๕๐๗ เปลี่ยนเป็นชื่อ หมู่บ้านโนนสะอาด

๖. ชื่อหมู่บ้าน ค้อเขียว หมู่ที่ ๖

ค้อ หมายความว่า มีต้นไม้ใหญ่อยู่ในหมู่บ้าน เป็นต้นค้อใหญ่

เขียว หมายความว่า ความเขียวชะอุ่มของใบต้นค้อที่ให้ร่มเงา เป็นที่พักผ่อนของผู้คนใน หมู่บ้าน จึงเรียกชื่อหมู่บ้านคือบ้านค้อเขียว

ประวัติความเป็นมา ประมาณ ๑๕๐ ปีมาแล้ว นายสม แสนบาลี กับย่ามาสร้างบ้านใน บริเวณนี้เป็นคนแรกต่อมาชาวบ้านละแวกใกล้เคียงได้ย้ายมาอยู่ด้วยประมาณ ๑๕ หลังคาเรือนเมื่อ

ชาวบ้านมีงานประจำหมู่บ้านก็จะพากันมารวมตัวจัดงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ที่ต้นค้อใหญ่ และเป็นที่พักผ่อนของชาวบ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านค้อเขียว ผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อนายสม แสนบาลี

๓. ชื่อหมู่บ้าน โนนสีทอง หมู่ที่ ๓

โนน หมายความว่า ที่เนิน ที่สูง เนื่องจากบริเวณตั้งหมู่บ้านเป็นโนนสูง

สีทอง หมายความว่า สมัยก่อนเกิดมีสิ่งประหลาดเป็นแสงมีประกายสีทอง สาดแสงขึ้นกลางหมู่บ้านโดยไม่ทราบสาเหตุ เมื่อตั้งหมู่บ้านจึงตั้งชื่อว่า บ้านโนนสีทอง

ประวัติความเป็นมา แต่ก่อนที่จะตั้งบ้านโนนสีทอง บริเวณแถวนั้นเรียกว่าบ้านโคกพะยาว มีชาวบ้านค้อเขียวจำนวน ๓ คนคือนายสุข อนารัตน์ นายบุญ พันไพตาและนายทอง ธาณีวรรณ ซึ่งย้ายมาจากจังหวัดร้อยเอ็ดและชื่อโคกแถวนั้นเป็นที่ทำกินจึงย้ายออกจากบ้านค้อเขียว ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๐ และมีชาวบ้านเพิ่มขึ้นเรื่อย และตั้งหมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕

๔. ชื่อหมู่บ้าน ดงไพรวัลย์ หมู่ที่ ๔

ดง หมายความว่า ป่าดงดิบพื้นที่กว้างใหญ่

ไพร หมายถึง ครูไพรพนม พลยศ ซึ่งเป็นครูสอนที่บ้านทุ่ง ผู้คนเลื่อมใสศรัทธามาก จึงได้บริจาคที่ดินเพื่อให้ครูเป็นครูของหมู่บ้านตลอดไป

วัลย์ หมายถึง เถาวัลย์ซึ่งมีจำนวนมากในป่าใหญ่ของหมู่บ้าน เมื่อตั้งชื่อหมู่บ้าน จึงนำคำทั้งสามมารวมกัน เป็นบ้านดงไพรวัลย์ ซึ่งมีความหมายว่า หมู่บ้านที่มีความรักผูกพันซึ่งกันและกันดุจดั่งเถาวัลย์พันเกี่ยวร้อยดวงใจไว้โดยมีครูเป็นผู้ให้ความรู้ทางปัญญา

ประวัติความเป็นมา บ้านดงไพรวัลย์ ตั้งหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๓ โดยมีนายวันดี พลยศ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

๕. ชื่อหมู่บ้าน โนนสะอาดใต้ หมู่ที่ ๕

โนนสะอาดใต้ เป็นหมู่บ้านที่แยกมาจากบ้านโนนสะอาด แต่ตั้งอยู่ที่ค้อใต้

ประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน บ้านโนนสะอาดใต้ แยกหมู่บ้านจากบ้านโนนสะอาด หมู่ที่ ๕ เป็นหมู่ที่ ๕ เมื่อปี พ.ศ. โดยมีผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือนายประดิษฐ์ ศรีจันแดง

จากผลการศึกษาภูมินามของหมู่บ้าน ในเขตตำบลบ้านชัย จำนวน ๕ นามเรียกขาน จาก ๕ หมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน จำนวน ๕ นามเรียกขาน ตั้งตามประวัติศาสตร์ชุมชน จำนวน ๒ นามเรียกขาน ตั้งตามตำนานและนิทานพื้นบ้าน และตั้งตามชื่ออื่น ๆ ๑ นามเรียกขาน ตามตารางสรุป

ตารางสรุปความเป็นมาหรือแหล่งที่มาและความหมายภูมิสำเนาของหมู่บ้าน ในเขตตำบลบ้านชัย

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	แหล่งที่มาของชื่อหมู่บ้าน			อื่นๆ	หมายเหตุ
		สภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อม	ประวัติศาสตร์ของชุมชน	ตำนานหรือนิทานพื้นบ้าน		
๑. บ้านชัย	๑				✓	
๒. บ้านทุ่ง	๒	✓				
๓. บ้านกล้วย	๓	✓				
๔. บ้านนาสีนวล	๔		✓			
๕. บ้านโนนสะอาด	๕	✓				
๖. บ้านค้อเขียว	๖	✓				
๗. บ้านโนนสีทอง	๗	✓		✓		
๘. บ้านดงไฟวัลย์	๘		✓			
๙. บ้านโนนสะอาดใต้	๙					
รวม	๙	๕	๒	๑	๑	

ตำบลถ่อนนาลับ

๑. ชื่อหมู่บ้าน ถ่อนนาลับ หมู่ที่ ๑

ถ่อน หมายความว่า ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง ชาวบ้านเรียกว่า ไม้ถ่อน
 นาลับ หมายความว่า ที่นาอยู่ในที่ซึ่งมองไม่เห็น

ถ่อนนาลับ จึงหมายความว่า ที่บ้านถ่อนแห่งนี้มีที่นาอยู่ในที่ลับตาคน มองไม่เห็นว่าเป็นที่นา

ประวัติความเป็นมา ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๖๔ ที่บ้านคำชะอี บ้านห้วยทรายและบ้านบาก อำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม ผู้คนอดอยาก ยากไร้ จึงได้พากันอพยพมาตั้งถิ่นฐาน โดยการนำของนายหย้าว เสียงล้ำ นายช่วย สุวรรณไตรพร้อมทั้งเพื่อนบ้านหลายคน ที่บริเวณแห่งนี้ มีต้นถ่อนขนาดใหญ่อยู่กลางหมู่บ้าน อีกทั้ง พื้นที่นาทำนาอยู่ในที่ลับตาคน การคมนาคมไปมาด้วยความยากลำบาก และรอบหมู่บ้านมีคูเมืองเป็นเมืองเก่า ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นเมืองลับแลในสมัยก่อน เมื่อตั้งชื่อหมู่บ้านจึงนำลักษณะเด่นของแต่ละอย่างมารวมกัน เป็นบ้านถ่อนนาลับแล เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป ชื่อจึงถูกเรียกให้สั้นลงว่า บ้านถ่อนนาลับ

๒. ชื่อหมู่บ้าน นามั่ง หมู่ที่ ๒

นา ที่นาของชาวบ้าน

มั่ง คือ ละมั่ง เป็นสัตว์ป่าชนิดหนึ่งอยู่ในจำพวกกวางแต่ปลายเขาแบน

ประวัติความเป็นมา เมื่อปี พ.ศ.๒๔๓๗ นายคำมี โพนธาตุ พร้อมญาติพี่น้องอพยพมาจากบ้านกองชั้น ตำบลชุมช้าง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บริเวณดังกล่าว ประกอบอาชีพเรื่อยมา จนมีครุว์เรือนจำนวนมาก จึงตั้งเป็นหมู่บ้าน ชื่อว่า บ้านนามั่ง เพราะที่บริเวณแห่งนี้มีรูปละมั่งตั้งอยู่กลางหมู่บ้านเป็นสัญลักษณ์แต่ก่อนมา จะมีการอพยพมาตั้งหมู่บ้าน จึงนำเอาคำว่านามา รวมกับละมั่ง ตั้งชื่อหมู่บ้าน

๓. ชื่อหมู่บ้าน หุ่งใหญ่ หมู่ที่ ๓

หุ่งใหญ่ หมายความว่า หมู่บ้านตั้งอยู่ใกล้ริมทุ่งกว้างใหญ่มาก มีป่าไม้หลากหลายชนิด จึงเรียกว่าบ้านหุ่งใหญ่

ประวัติความเป็นมา ราษฎรบ้านหุ่งใหญ่ กลุ่มแรกอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากบ้านนาไหม ตั้งหมู่บ้านเรียกว่าบ้านฝายแตกใกล้กับบ้านหนองลาด ต่อมาในหมู่บ้านเกิดอาเพศผู้คนล้มตายมากโดยไม่ทราบสาเหตุ ราษฎรจึงเกิดความกลัวต่าง ๆ นานา จึงอพยพย้ายหนีมาอยู่บ้านหนองลาด บริเวณแห่งนี้มีทุ่งนากว้างใหญ่เป็นที่ตั้งของหมู่บ้าน ผู้คนอาศัยอยู่อย่างสงบสุข ไม่มีโรคภัยเบียดเบียน ทำไร่นาก็ได้ผลผลิตจำนวนมาก เพราะที่นากว้างใหญ่ จึงตั้งหมู่บ้าน ว่าบ้านหุ่งใหญ่ เมื่อ ปี พ .ศ. ๒๔๓๖ ผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อนายสีดา พิงโสภา

๔. ชื่อหมู่บ้าน หนองลาด หมู่ที่ ๔

หนองลาด หมายความว่า หนองน้ำที่ใสและมีรสอร่อย ทุกคนที่ผ่านไปผ่านมาในสมัยนั้น ต้องแวะเก็บน้ำไว้เพื่อดื่มกินระหว่างเดินทางไปค้าขายที่อื่น

ประวัติความเป็นมา บ้านหนองลาด ตั้งเป็นหมู่บ้านเมื่อปี พ .ศ. ๒๔๓๕ มีผู้ใหญ่บ้านคนแรก ชื่อนายห้า ดวงจันทร์

๕. ชื่อหมู่บ้าน บ้านหนองแวง หมู่ที่ ๕

บ้านหนองแวง เดิมชื่อบ้านหนองทุ่ม คำว่าทุ่ม คือตามตามภาชีอีสาน คือบริเวณที่เป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ มีน้ำขังตลอดปี ต่อมาชาวบ้านจึงนำชื่อหนองทุ่มไปตั้งเป็นชื่อวัดหนองทุ่มบั้งชิต เมื่อตั้งชื่อหมู่บ้าน จึงต้องหาชื่อนามชื่อบ้านใหม่ เป็นบ้านหนองแวง หมายความว่า ที่บริเวณตั้งหมู่บ้านมีหนองน้ำที่มีต้นแวง(ต้นคล้ายฝื่อ หรือกกที่ใช้ทอเสื่อ)ขึ้นจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะเด่นคือบ้านหนองแวง

ประวัติความเป็นมา บ้านหนองแวงตั้งหมู่บ้านขึ้นประมาณ ปี พ.ศ. ๒๔๔๙ เมื่อพ่อเป พ่อห้า พ่อแหง พ่อทา และพ่อหวด ราษฎรบ้านหนองลาดได้ย้ายครอบครัวมาปลูกบ้านเรือนอยู่ที่นาและที่ไร่ของตนเอง ซึ่งมีจำนวน ๖ ครอบครัว หลังจากนั้นก็มีผู้คนอพยพย้ายมาจากถิ่นอื่นมาอยู่ร่วมด้วยเช่น มาจากร้อย มหาสารคาม ขอนแก่น ทำให้มีจำนวนราษฎรในหมู่บ้านเพิ่มจำนวนมากขึ้น จึงได้ประชุมปรึกษาหารือขอแยกหมู่บ้าน และตั้งชื่อเป็นบ้านหนองแวง มีนายห้า ดวงจันทร์ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

๖. ชื่อหมู่บ้าน โปธิ์ชัย หมู่ที่ ๖

โปธิ์ หมายถึง ต้นโปธิ์ ทางพระพุทธศาสนา ที่มีขนาดใหญ่ เด่นเป็นสง่าประจำหมู่บ้าน
ชัย หมายถึง การชนะ ภัยอันตรายทั้งปวงเมื่อนำคำมารวมกัน คำว่า บ้านโปธิ์ชัย จึง
หมายความว่า หมู่บ้านที่มีชัยชนะอยู่กันอย่างร่มเย็น

ประวัติความเป็นมา บ้านโปธิ์ชัย ตั้งหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๑ แต่เป็นบ้านฝากของบ้านทุ่ง
ใหญ่ และปี พ.ศ. ๒๕๑๕ จึงได้แยกจากหมู่บ้านทุ่งใหญ่มาตั้งเป็นหมู่บ้านโปธิ์ชัย นายสุขุม ศรีวิค
นพงษ์ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

๗. ชื่อหมู่บ้าน โปธิ์ท่าเมือง หมู่ที่ ๗

โปธิ์ หมายถึง ต้นไม้ทางพระพุทธศาสนา ที่ให้ร่มเงาและความผาสุก ซึ่งอยู่ในบริเวณวัด
ท่าเมือง หมายถึง เมืองที่อยู่ริมน้ำสุดเขตจังหวัดอุดรธานี บ้านโปธิ์ท่าเมือง จึงมีความหมาย
ว่าหมู่บ้านที่อยู่สุดเขตจังหวัดอุดรธานีติดต่อกับเขตจังหวัดหนองคายโดยมีลำห้วยเจียมเป็นเขตกั้น
ประวัติความเป็นมา บ้านโปธิ์ท่าเมือง เดิมชื่อว่าบ้านโปธิ์เก่าขึ้นกับตำบลบ้านจันทร์
ปี พ.ศ. ๒๓๗๕ นายหลวงจันทร์ ไม่ทราบนามสกุลเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ในหมู่บ้านเกิดโรคระบาด (อหิวาตกโรค) ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก ผู้คนอพยพหนีไปหมู่บ้านอื่น ทำให้หมู่บ้านร้าง ต่อมาท่าน
อาจารย์แ่วน ผู้มีอาคมขลังได้มาปักกรดอยู่ที่เขตหนองคาย นั่งสมาธิแผ่เมตตาโดยนำมะนาว ๓ ลูก
เสกเลี้ยงทายมีมะนาวลูกหนึ่งกลิ้งข้ามลำห้วยเจียมมาถึงบริเวณบ้านโปธิ์ท่าเมือง มะนาวหมุนจมลงไป
ในพื้นดิน ท่านจึงได้ประกอบพิธีตั้งเป็นหลักบ้าน ราษฎรจึงอพยพเข้ามาอยู่ด้วยความร่มเย็นตลอดมา
และได้ตั้งวัดชื่อวัดศรีสุข มีพระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์ศักดิ์คู่บ้านหลายองค์

๘. ชื่อหมู่บ้าน เทพเทวี หมู่ที่ ๘

เทพ หมายความว่า เทวดาที่อยู่เบื้องสูงเป็นกษัตริย์องค์หนึ่งตามความเชื่อที่เล่ากันมาแต่
โบราณ

เทวี หมายความว่า เทวดาซึ่งเป็นผู้หญิง นางพญาหรือนางกษัตริย์ บ้านเทพเทวี จึง
หมายความว่า หมู่บ้านของนางกษัตริย์หรือเทวดาซึ่งเป็นผู้หญิง ตามคำบอกเล่ามาแต่โบราณเล่าว่า
ด้านทิศใต้ของหมู่บ้าน จะมีเส้นทางหนึ่งเป็นทางผ่านของนางจันทาเทวี เป็นมเหสีของเจ้าเมือง

ประวัติความเป็นมา บ้านเทพเทวี เดิมอยู่ในการปกครองของบ้านหนองแวง หมู่ที่ ๕ ต่อมา
มีราษฎรมากขึ้น จึงขอแยกและได้ตั้งชื่อบ้านว่า บ้านเนินเทวี ตามที่ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าให้ฟัง

จากผลการศึกษาภูมินามของหมู่บ้าน ในเขตตำบลถ่อนนาถับ จำนวน ๘ นามเรียกขาน
จาก ๘ หมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน จำนวน ๗
นามเรียกขาน และตั้งตามชื่ออื่นๆ ๑ นามเรียกขาน ตามตารางสรุป

ตารางสรุปความเป็นมาหรือแหล่งที่มาและความหมายภูมิสำเนาของหมู่บ้าน ในเขตตำบลถ่อนนาลับ

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	แหล่งที่มาของชื่อหมู่บ้าน			อื่นๆ	หมายเหตุ
		สภาพภูมิศาสตร์ และ สภาพแวดล้อม	ประวัติศาสตร์ หรือ ของชุมชน	ตำนานหรือ นิทานพื้นบ้าน		
๑. บ้านถ่อนนาลับ	๑	✓				
๒. บ้านนาม้ง	๒	✓				
๓. บ้านทุ่งใหญ่	๓	✓				
๔. บ้านหนองลาด	๔	✓				
๕. บ้านหนองแวง	๕	✓				
๖. บ้านโพธิ์ชัย	๖	✓				
๗. บ้านโพธิ์ท่าเมือง	๗	✓				
๘. บ้านเทพเทวี	๘			✓		
รวม	๘	๗		๑		

ตำบลดงเย็น

๑. ชื่อหมู่บ้าน ดงเย็น หมู่ที่ ๑

ดง หมายความว่า หมู่บ้านแห่งนี้เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำสงครามที่เต็มไปด้วยป่าดงดิบ เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์

เย็น หมายความว่า ผู้คนที่อพยพเข้ามาตั้งรกรากอยู่ที่นี่ได้พบแต่ความสงบสุขร่มเย็น จึงได้ชื่อว่า “ บ้านดงเย็น ”

ประวัติความเป็นมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๒ ขุนขจร เจนไพโร ได้นำญาติพี่น้องอพยพมาจาก จังหวัดนครนายก มาตั้งถิ่นฐานใกล้ลำห้วยสงคราม ซึ่งเป็นที่ตั้งของบ้านดงเย็นในปัจจุบัน เนื่องจาก เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตร ต่อมาได้มาราษฎรอพยพมาจากที่อื่นมาตั้งถิ่นฐานเพิ่มขึ้น

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๙ บ้านดงเย็นได้ยกฐานะขึ้นเป็นตำบลดงเย็น โดยขึ้นต่ออำเภอหนองหาน มีขุนดงเย็นยุติการ เป็นกำนันคนแรก ราชการได้แยกอำเภอหนองหานออกเป็นอำเภอบ้านดุง และตำบลดงเย็นได้ขึ้นตรงต่ออำเภอบ้านดุง จำนวนประชากรได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทางราชการจึงได้ แยกการปกครองตำบลดงเย็นออกไปอีก ๒ ตำบล คือ ตำบลอ้อมกอก ตำบลบ้านม่วง และบ้านดงเย็นจึงเป็นชื่อของตำบลดงเย็นด้วย

๒. ชื่อหมู่บ้าน ป่าเป้า หมู่ที่ ๒

ป่าเป้า หมายความว่า สถานที่แห่งนี้มีป่าไม้อยู่หนาแน่น ส่วนมากจะมีต้นเป้า เกิดอยู่ในพื้นที่ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านป่าเป้า

ประวัติความเป็นมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๗๒ มีหลวงวิเศษ ย้ายมาจากจังหวัดนครนายก ได้มาตั้งหลักปักฐานอยู่สถานที่แห่งนี้ ด้วยเหตุว่าเป็นภูมิประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ดี เป็นที่ราบสูง น้ำไม่ท่วมขัง มีแหล่งน้ำธรรมชาติมาก สะดวกต่อการทำมาหากิน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๓. ชื่อหมู่บ้าน ดงแสนสุข หมู่ที่ ๓

ดงแสนสุข หมายความว่า แต่ก่อนหมู่บ้านนี้ได้ก่อตั้งอยู่ในป่าดง ผู้คนปลูกสร้างบ้านเรือนแล้ว ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บทั้งที่มาอยู่กลางป่า ผู้คนสุขสบาย มีแต่ความสุขตลอด ชาวปลาอุดมสมบูรณ์ดี จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า ดงแสนสุข

ประวัติความเป็นมา เมื่อประมาณปี พ.ศ.๒๔๗๑ บ้านดงแสนสุขเดิมตั้งอยู่ที่ริมลำห้วยฝั่งชื่อเดิมเรียกบ้านฝั่งตามชื่อของลำห้วย อาศัยอยู่ตามหัวไร่ปลายนาของตนเอง มีครัวเรือนทั้งสิ้น ๘ ครัวเรือนเท่านั้น คือ ๑. นายโพล่ มิ่งมิตรวัน ๒. นายบุญมี สารมานิตย์ ๓. นายดา พึ่งเย็น ๔. นายลี ทองภาพ ๕. นายเถิง มั่งษาอุดม ๖. นายฮืด อัครภูมิ ๗. นายจุ่น ดงทอง ๘. นายพลั่ว ชินวงศ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ ได้พากันอพยพออกจากบ้านฝั่ง มาบุกเบิกและปลูกสร้างบ้านใหม่ พร้อมตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านดงแสนสุข มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือ นายทิศ ป่าหวาย ๒ . นายวันดี สารมานิตย์ ๓. นายประสงค์ ป่าหวาย ๔. นายไพบูลย์ กรรณรัตน์ ๕. นายสุนทร สารมานิตย์ ๖. นายเหมื่อน ไสมแพน คนปัจจุบัน

๔. ชื่อหมู่บ้าน ดงสง่า หมู่ที่ ๔

ดงสง่า หมายความว่า บ้านดงสง่าแยกหมู่บ้านจากบ้านดงเย็น จึงนำคำหน้าของคำว่าดงเย็นมาตั้งชื่อหมู่บ้าน อีกทั้งพื้นที่ที่ตั้งนั้นเป็นป่าอุดมสมบูรณ์

สง่า หมายความว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนที่อาศัยในหมู่บ้าน มีการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั้งเดิมมาตั้งแต่โบราณ สร้างความภูมิใจให้ผู้คนที่มาเยือนและผู้คนในหมู่บ้านอย่างยิ่ง อันเป็นลักษณะเด่นเป็นสง่าของหมู่บ้าน จึงได้ตั้งชื่อบ้านว่าบ้านดงสง่า เมื่อรวมคำทั้งสองเข้าด้วยกันแล้วจึงหมายถึง ความสง่าที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ และมีขนบธรรมเนียมที่ดั้งเดิม

ประวัติความเป็นมา บ้านดงสง่าแยกหมู่บ้านออกจากบ้านดงเย็น สาเหตุเนื่องมาจากบ้านดงเย็นมีคนอพยพมาอยู่มาก ทำให้จำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ครัวเรือนก็เพิ่มมากขึ้น จึงได้แยกออกมาตั้งหมู่บ้านใหม่ ชื่อว่า “ บ้านดงสง่า ”

๕. ชื่อหมู่บ้าน ดงสวรรค์ หมู่ที่ ๕

ดงสวรรค์ หมายความว่า บ้านดงสวรรค์แยกหมู่บ้านจากบ้านดงเย็น จึงนำคำหน้าของคำว่าดงเย็นมาตั้งชื่อหมู่บ้าน อีกทั้งพื้นที่ที่ตั้งนั้นเป็นป่าอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านอยู่กันอย่างมีสงบ ไม่มีปัญหาใด เปรียบได้เหมือนสวรรค์บนดิน จึงให้ชื่อว่าบ้านดงสวรรค์

ประวัติความเป็นมา บ้านดงสวรรค์ได้แยกหมู่บ้านออกจากบ้านดงเย็น เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ขึ้น คือ “ บ้านดงสวรรค์ ” ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านคนแรก คือ นายยศ วงศ์ทาฤทธิ

๖. ชื่อหมู่บ้าน ป่าเป้าน้อย หมู่ที่ ๖

สาเหตุมาจากคนในบ้านป่าเป่า ย้ายบ้านเรือนมาอาศัยอยู่ตามไร่นาของตนเอง เริ่มแรกมีไม่กี่หลังคาเรือน ต่อมาหมู่บ้านเจริญขึ้น ผู้คนมากขึ้น จึงขออนุมัติทางอำเภอแยกจากบ้านป่าเป่ามาเป็นบ้าน ป่าเป้าน้อย

ประวัติความเป็นมา บ้านป่าเป้าน้อยตั้งมาประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๓ โดยแยกหมู่บ้านมาจากบ้านป่าเป่า ผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อ นายสุบัน สีผารินทร์ ๒. นายสุนีย์ กางบุญเรือง และ ๓.นายอุทัย จันทวิสัย

๗. ชื่อหมู่บ้าน โนนชัยศิลป์ หมู่ที่ ๗

โนน หมายความว่า หมู่บ้านตั้งอยู่บนที่สูง เป็นเนิน

ชัยศิลป์ หมายความว่า ชัยชนะทางด้านศิลปะ เมื่อรวมคำทั้งสองเข้าด้วยกัน จึงหมายความว่า โนนแห่งโชคและศิลปะ

ประวัติความเป็นมา บ้านโนนชัยศิลป์ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ โดยมีนายริน พลเยี่ยม พร้อมชาวบ้านซึ่งอพยพมาจากอำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นผู้ร่วมก่อตั้งหมู่บ้าน มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือมีนายบุญมี พลเยี่ยม ดำรงตำแหน่ง พ.ศ. ๒๔๙๙ - ๒๕๑๕ นายจันทา กุลพา พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๓๙ นายบุญเรียน ไหวหารล็ก พ.ศ. ๒๓๓๙ - ๒๕๔๕ นายชนะจิตต์ ฤทธิเครือ พ.ศ. ๒๕๔๕ - ปัจจุบัน

จากผลการศึกษาภูมินามของหมู่บ้าน ในเขตตำบลบ้านดงเย็น จำนวน ๗ นามเรียกขาน จาก ๗ หมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน จำนวน ๖ นามเรียกขาน และตั้งตามชื่ออื่นๆ ๑ นามเรียกขาน ตามตารางสรุป

ตารางสรุปความเป็นมาหรือแหล่งที่มาและความหมายภูมิลำเนาของหมู่บ้าน ในเขตตำบลดงเย็น

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	แหล่งที่มาของชื่อหมู่บ้าน			อื่นๆ	หมายเหตุ
		สภาพภูมิศาสตร์ และ สภาพแวดล้อม	ประวัติศาสตร์ ของชุมชน	ตำนานหรือ นิทานพื้นบ้าน		
๑. บ้านดงเย็น	๑	✓				
๒. บ้านป่าเป้า	๒	✓				
๓. บ้านดงแสนสุข	๓		✓			
๔. บ้านดงสง่า	๔	✓				
๕. บ้านดงสวรรค์	๕	✓				
๖. บ้านป่าเป้าน้อย	๖	✓				
๗. บ้านโนนชัยศิลป์	๗	✓				
รวม	๗	๖	๑			

ตำบลวังทอง

๑. ชื่อหมู่บ้าน วังทอง หมู่ที่ ๑

วัง หมายถึง ลำห้วยที่มีแอ่งน้ำลึกและจะเข้าอาศัยอยู่

ทอง หมายถึง ในวังแห่งนี้มีทรัพย์สิน แก้วแหวนเงินทองจำนวนมาก ตามคำเล่าขานของคนโบราณที่ว่า “วังทองอยู่เหนือ วังเหือดอยู่ใต้ เงินอยู่นั้นสามแสนสี่หมื่น ผู้ใดหาได้ กินทานหาแน ”เป็นคำกลอนของคนเฒ่าคนแก่เมื่อหลายร้อยปี เมื่อตั้งหมู่บ้าน จึงได้ชื่อว่า วังทอง

ประวัติความเป็นมา นายเพี้ยใหม่ จันทรสวอย ราษฎรชาวบ้านดุงใหญ่ซึ่งเข้ามาเลี้ยงแถวหนองลาดควาย เป็นบริเวณบ้านวังทองปัจจุบัน ซึ่งมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ตำบลดงเย็น เมื่อกลับมาตั้งบ้านจึงได้ชักชวนญาติพี่น้องอพยพมาตั้งถิ่นฐานและตั้งชื่อหมู่บ้านว่า วังทอง ตามคำโบราณ ตำบลวังทองแยกมาจากตำบลบ้านจันทน์เมื่อ ปี พ .ศ.๒๕๒๑ มีหมู่บ้านจำนวน ๖ หมู่บ้านคือบ้านวังทอง ,บ้านกำแพง,บ้านวังดารา,บ้านเหล่าหลวง,บ้านคำเจริญและบ้านวังแสนสุข มีนายสวัสดิ์ พิลาวัลย์ เป็นกำนันคนแรก

๒. ชื่อหมู่บ้าน วังดารา หมู่ที่ ๒

วัง หมายถึง การนำคำหน้าของบ้านวังทองมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน

ดารา หมายถึง หมู่บ้านดังกล่าวมีหญิงหนึ่งสวยงามมาก ประชาชนบ้านเล่าว่าสวยปานดารา เป็นนางสงกรานต์ประจำตำบลไปประกวดได้รับรางวัลชนะเลิศ ผู้คนต่างยกย่องชื่นชมในความ

สวยงามของหญิงงามคนนี้มาก ชื่อเสียงกระฉ่อนไปไกล เป็นที่เล้าขานสืบทอดกันมาเมื่อตั้งชื่อหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อว่าบ้านวังดารา

ประวัติความเป็นมา บ้านวังดารา หมู่ที่ ๒ เป็นบ้านเดียวกับบ้านวังทอง แต่ก่อนขึ้นตำบลบ้านจันทร์หมู่ที่ ๑๑ ต่อมาแยกตำบลออกมาเป็นตำบลวังทอง บ้านวังทองจึงเป็น หมู่ที่ ๑ บ้านวังดาราจึงเป็นหมู่ที่ ๒

๓. ชื่อหมู่บ้าน เหล่าหลวง หมู่ที่ ๓

เหล่า หมายถึง ที่เป็นดอน เป็นป่าขนาดใหญ่ ผู้คนในหมู่บ้านใช้ล่าสัตว์ เก็บของป่า เพื่อเป็นอาหาร

หลวง หมายถึง ที่สาธารณะ ใช้ร่วมกัน ภาษาอีสานว่าที่หลวง จึงนำคำว่าเหล่ามารวมกับคำว่าหลวง เป็นชื่อบ้านเหล่าหลวง

ประวัติความเป็นมา บ้านเหล่าหลวง ตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ราษฎรส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัด กาฬสินธุ์ อุบลราชธานี ก่อนที่จะตั้งเป็นชื่อบ้านเหล่าหลวงเพราะบ้านเหล่าหลวงเป็นบ้านฝากของบ้านเหล่าอุดม หมู่ ๙ ตำบลบ้านจันทร์ ต่อมาได้แยกเป็น ๒ หมู่บ้าน คือบ้านเหล่าอุดม และบ้านเหล่าหลวง ตำบลบ้านจันทร์ เมื่อปี ๒๕๒๑ ได้แยกตำบลบ้านจันทร์ตั้งเป็นตำบลใหม่คือตำบลวังทอง บ้านเหล่าหลวงจึงอยู่ในการปกครองของตำบลวังทอง หมู่ที่ ๓ ผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือนายแหล่ชอกลม ปัจจุบันคือนายดี อาจดวงดี

๔. ชื่อหมู่บ้าน คำเจริญ หมู่ที่ ๔

ก่อนที่จัดตั้งหมู่บ้านขึ้น พื้นที่ดังกล่าว เป็นป่าและเนินลาดชัน สูด้านล่างเป็นที่ลุ่มมีน้ำซึมน้ำซับตลอดปี ชาวอีสานเรียกว่า คำ เมื่อราษฎรมาบุกเบิกเป็นพื้นที่โล่ง เพื่อทำมาหากินและเป็นที่อยู่อาศัย จึงเรียกว่าบ้านคำหล่ม ต่อมาได้ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนามาจนเจริญจึงให้ชื่อว่าบ้านคำเจริญ เพื่อความเป็นสิริมงคลกับหมู่บ้าน

ประวัติความเป็นมา ราษฎรบ้านคำเจริญ ที่มาบุกเบิกตั้งหมู่บ้านเริ่มแรกนั้นเป็นราษฎรที่อพยพมาจากจังหวัดนครราชสีมา ยโสธร ขอนแก่น และอุดรธานี โดยตั้งหมู่บ้านขึ้นเมื่อปี ๒๕๑๘ แต่อยู่ในการปกครองของตำบลบ้านจันทร์ หมู่ที่ ๑๒ เมื่อ ปี ๒๕๒๑ ได้แยกตำบลบ้านจันทร์ตั้งเป็นตำบลใหม่คือตำบลวังทอง บ้านคำเจริญจึงอยู่ในการปกครองของตำบลวังทอง หมู่ที่ ๔ ผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือนายอ้วน คาทาสี ปัจจุบันคือนายสมเมือง พางค้อยน้อย พร้อมเป็นกำนันตำบลวังทองด้วย

๕. ชื่อหมู่บ้าน กำแมต หมู่ที่ ๕

กำแมต หมายถึง ชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง ที่มีจำนวนมากภายในหมู่บ้าน มีลักษณะ

ประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน ราษฎรส่วนใหญ่ย้ายมาจากบ้านดุงใหญ่ เพราะมีที่นาและไร้อยู่ที่บ้านกำแมต และได้ตั้งหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๙ ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือนายกระโทบุรีเพี้ย ได้ตั้งวัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๓ ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันคือนายสุจริต เกินดี

๖. ชื่อหมู่บ้าน วังแสนสุข หมู่ที่ ๖

วัง หมายถึง การนำคำหน้าของบ้านวังทองมาตั้ง

แสนสุข หมายความว่า ราษฎรในหมู่บ้านมีความรัก ความสามัคคี มีแต่ความสงบ มีความสุข ถ้วนหน้า

ประวัติความเป็นมา นายอุบล หงษาแก้ว ได้มาย้ายมาตั้งครอบครัวอยู่ที่นาของตนเอง และได้ชักชวนญาติพี่น้องอพยพมาด้วย

๗. ชื่อหมู่บ้าน วังสมบัติ หมู่ที่ ๗

วัง หมายถึง การนำคำหน้าของบ้านวังทองมาตั้ง

สมบัติ หมายถึง หมู่บ้านที่มีความอุดมสมบูรณ์ พร้อมด้วยทรัพยากรธรรมชาติมากมาย

ประวัติความเป็นมา บ้านวังสมบัติ เดิมเป็นบ้านฝักของบ้านวังทอง หมู่ที่ ๑ และปี พ .ศ. ๒๕๓๐ ขอจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน โดยตั้งชื่อว่าบ้านวังสมบัติ โดยยังนำคำหน้าคือ วัง มาประกอบในการตั้งชื่อหมู่บ้านเพื่อความเป็นสิริมงคล ราษฎรส่วนใหญ่เป็นชาวอีสานอพยพมาจากต่างจังหวัดคือ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น บุรีรัมย์ มหาสารคาม

จากผลการศึกษาภูมินามของหมู่บ้าน ในเขตตำบลวังทอง จำนวน ๗ นามเรียกขาน จาก ๗ หมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน จำนวน ๓ นามเรียกขาน ตั้งตามประวัติศาสตร์ชุมชน จำนวน ๑ นามเรียกขาน และตั้งตามชื่ออื่น ๆ ๓ นามเรียกขาน ตามตารางสรุป

ตารางสรุปความเป็นมาหรือแหล่งที่มาและความหมายภูมิลำเนาของหมู่บ้าน ในเขตตำบลวังทอง

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	แหล่งที่มาของชื่อหมู่บ้าน			อื่นๆ	หมายเหตุ
		สภาพภูมิศาสตร์ และ สภาพแวดล้อม	ประวัติศาสตร์ ของชุมชน	ตำนานหรือ นิทานพื้นบ้าน		
๑. บ้านวังทอง	๑	✓				
๒. บ้านวังดารา	๒		✓			
๓. บ้านเหล่าหลวง	๓				✓	
๔. บ้านคำเจริญ	๔	✓				
๕. บ้านกำแมด	๕	✓				
๖. บ้านวังแสนสุข	๖				✓	
๗. บ้านวังสมบัติ	๗				✓	
รวม	๗	๓	๑		๓	